

IOB

Di valar ra gomgom na maukua i Iob

¹ Amana iat ta ra gunan Us, tika na tutana i ga ki, a iangina Iob; i ga ko kakit ma i ga takodo, i ga ru God ma i ga lingan irai kan ra kaina.

² I ga vangala lavurua na bul tutana ma a utul a bul vavina.

³ I ga vatur vake lavurua na arip na marmar na sip, ma a utul a arip na marmar na kamel, ma tika na arip na marmar na bulumakau, ma a ilima na mar na as, a umana tana, ma i ga peal kana umana tultul; damana go ra tutana i ga lia ta ra tarai par aro ta ra matana taur.

⁴ Ma a umana natuna dia ga papait balaguan ta ra kubakuba i diat, tikitikai ta kana bung iat; ma dia ga varvartuluai upi ra utul a tai diat pi dital a ian ma dital a momo varurung ma diat.

⁵ Ma ta ra vikvik, ta ra balaguan, Iob i ga varvartuluai pa diat pi na vagomgom diat; i ga tavangun ta ra malana ikilik ma i ga tul tar ra umana tinabar di tuntun tar ia ure diat, tika na tinabar ure tikitikai i ga tul tar ia; tago Iob i ga biti: Kan bar ra umana natugu dia ga pait ra kaina mangamangana, ba dia ga pue vue God ta ra bala i diat. Iob i ga pait ra dari vatvatikai.

⁶ Ta tika na bung i ga vut ba ra umana natu i God dia ga pot tadav ra Luluai, ma Satan bula diat.

⁷ Ma ra Luluai i ga biti tai Satan: U mamave? Ma Satan i ga bali ra Luluai ma i ga biti: Iau tar

alalu ta ra rakarakan a gunagunan, ma iau tar vanavana tana.

⁸ Ma ra Luluai i ga biti tai Satan: Dave, u tar vakilang kaugu tultul Iob? Pa ta tikai dir varogop me ta ra rakarakan a gunagunan, a tutana i ko kakit ma i takodo, i ru God ma i lingan kan ra kaina.

⁹ Ma Satan i ga biti tai ra Luluai: Dave, Iob i ru God ma pa ta vuna?

¹⁰ Dave, pa u ga liplip bat ia laka, A kubana, ma kana tabarikik par? U ga vadoane ra papalum na.limana, ma kana umana vavaguai dia pepeal vanavana ta ra gunagunan.

¹¹ Una tuelve ra limam ma una bili nam ba kana, gala na tata kaina ure u ta ra matam.

¹² Ma ra Luluai i ga biti tai Satan: Gire, nam parika nina i vatur vake i ki ta ra dekdekim; ia kaka, ia iat koko una bili ia. Ma Satan i ga vana kan ra luaina mata i ra Luluai.

¹³ Ta tika na bung ba ra umana natuna, a umana tutana ma ra umana vavina, dia ga ian ma dia ga mome ra polo na vuai na vain ta ra kuba i tura i diat, a luaina,

¹⁴ tika na tena kapkap varvai i ga pot tadav Iob ma i ga biti: A umana bulumakau dia ga ipipuk, ma ra umana as dia ga iaian marave diat;

¹⁵ ma ra tarai Sabea dia ga pot ma dia ga ra pa diat; maia, ma dia ga doko ra umana tultul ma ra pakat na vinarubu, ma.iau kaka go iau tar lop upi ina ve u tana.

¹⁶ Ma ba i ga tatata ka boko tikai bula i ga pot ma i ga biti: A meme kai God i ga bura marama ra bakut, ma i ga tun vue ra umana sip, ma ra umana

tultul, ma i ga vaimur vue diat; ma iau kaka go iau tar laun valili pi ina ve u tana.

¹⁷ Ma ba i ga tatata ka boko ta ra tikai bula i ga pot ma i ga biti: A utul a loko kai ra tarai Kaldea dia ga ra pa ra umana kamel, ma dia ga doko ra umana tultul ma ra pakat na vinarubu; ma iau kaka go iau tar lop upi ina ve u tana.

¹⁸ Ma ba i ga tatata ka boko ta ra tikai bula i ga vut ma i ga biti: Ba ra umana natum, a umana tutana ma ra umana vavina, dia ga ian ma dia ga mome ra polo na vuai na vain ta ra kuba i tura i diat, a luaina,

¹⁹ a kalivuvur maro ra bil i ga vut ma i ga pipin ra ivat na ngu na pal, ma i ga tarip taun ra umana barmana, ma dia ga virua; ma iau kaka go iau tar laun valili upi ina ve u tana.

²⁰ Ma Iob i ga tut, ma i ga rada kana olovoi, ma i ga ka ra uluna, ma i ga bura rururu ra pia, ma i ga lotu;

²¹ ma i ga biti: Pa kaugu ta mal ba iau ga irop kan ra bala i nagu, ma na damana ka bula ba ina lilikun mulai; a Luluai i ga varvartabar, ma ra Luluai i ga taktak vue; da pite pa ra iang i ra Luluai.

²² Ta go ra lavur magit parika Iob pa i ga pait ra varpam, ma pa i ga tia mat na takun God.

2

¹ Ma tika na bung mulai i ga vut ba ra umana natu i God dia ga pot tadav ra Luluai, ma Satan bula i ga pot varurung ma diat upi na tadav ra Luluai.

² Ma ra Luluai i ga biti tai Satan: U mamave? Ma Satan i ga biti: Iau tar alalu ta ra rakarakan a.gunagunan, ma iau tar vanavana tana.

³ Ma ra Luluai i ga biti tai Satan: Dave, u tar vakilang laka kaugu tultul Iob? Tago pa ta tikai dir varogop me ta ra rakarakan a gunagunan, a tutana i ko kakit ma i takodo, i ru God ma i lingan irai kan ra kaina. U ga vararak iau ure, upi ina vakaina vakuku ia, ma i tur patuan boko.

⁴ Ma Satan i ga biti tai ra Luluai: A pal a pakana i ga langalanga ka. A tutana na nur vue kana lavur magit parika upi na laun.

⁵ Una tulue ra limam, ma una bili ra viono ma ra uruna, ma damana na pue vue u ta ra luaina matam.

⁶ Ma ra Luluai i ga biti tai Satan: Gire, i ki ka ta ra bala na limam; ia kaka, koko una tak vue kana nilaun.

⁷ Ma Satan i ga vana kan ra luaina mata i ra Luluai, ma i ga bili vakaina ra paka i Iob ma ra umana buk dia ga kankadik muka, dia ga tur pa ia ta ra pal a kauna ma i tuk tar ta ra uluna.

⁸ Ma i ga tak pa ra epene kabala na pia pi na ka ra pal a pakana me, ma i ga ki ta ra kabu na iap.

⁹ Ma kana taulai i ga biti tana: U turtur padikat boko laka? Una tata kaina ure God, ma una mat.

¹⁰ Ma i ga biti tana: U tatata da ra umana papaua na vavina dia tatata. Dave, dor a vatur vake ra boina ka vang tai God, ma ra kaina pata? Ta go ra lavur magit parika Iob pa i ga varpian ta ra bul na ngiene.

¹¹ Ma ba ra utul a talai Iob dital ga valongore ure ra kaina i ga monong ia, dital ga vut tikatikai

maro kana gunan iat, Elipas ra te Teman, Bildad ra te Sua, ma Sopar ra te Nama. Dital ga kubu ba dital a ki ravie ma dital a vamaram ia.

¹² Ma ba dital ga gire maro vailik, ma pa dital ga na ilam ia, dital ga tangi mat; dital ga rada kadital mal, ma dital ga ku ra ulu i dital ma ra tobon.

¹³ Lavurua na bung na keake ma lavurua na bung, na marum dia ga kiki me ra pia, ma pa ta tikai ta dital i ga tata pa ia, tago dital ga gire ba i ga malari tuna.

3

Iob i tata kakaina ure kana bung na kinakava

¹ Namur ta go Iob i ga papa ra ngiene, ma i ga tata kakaina ure kana bung na kinakava.

² Ma Iob i ga biti:

³ Boina ba na panie kaugu bung na kinakava,
Ma nam ra marum ba i ga biti: Di tar lalau pa ra bul tutana.

⁴ Boina ba nam ra bung na keake na bobotoi:
Boina ba God liu na nuk vue,
Ma koko ra kapa na pupua tana.

⁵ Boina ba ra bobotoi ma ra malur na minat dir a kale pa ia upi kadir,
Ma ra bakut na pulu pa ia;
Ma nina ba na vabobotoi ra bung na keake, boina ba na vaburut ia.

⁶ Ma ure nam ra bung na marum, boina ba ra ngala na bingnimuna na konom vake;
Koko na gugu varurung ma ra lavur bungbung ta ra kilala;

Ma galiaka da luk tar ia tai ta ra umana gaigai.

⁷ Boina ba nam ra bung na marum na biu,

Ma pa ta na na kakailai na gugu tana.

⁸ Boina ba ra umana tena papait diat a vul nam
ra bung,

Nina dia vartuluai upi ra ngala na vui na ta.

⁹ A umana tagul na lar diat a bobotoi tana,
Ma galiaka ra buabuarana na gire ra kapa,
Ba na bobe ra taptapke;

¹⁰ Tago pa i ga banu bat ra tatal na bul,
Ma pa i ga pulu bat ra ura kiau na matagu kan ra
varmonong.

¹¹ Ta ra ava pa iau ga mat ta ra tatal na bul?
Ma ba iau ga vana rikai kan ra bala i nagu, ta ra
ava pa iau ga vung vue ra tulungeagu?

¹² Ta ra ava ra ura buk na keke dir ga ki pa iau,
Ma ra ura u pi ina u ta dir?

¹³ Gala damana, gala ina ga va vovovon,
Ma ina tia va mat ika ma ra malmal,

¹⁴ Varurung ma ra umana king ma ra umana tena
varvateten ai ra rakarakan a gunagunan,
Nina dia ga vatut ra umana lingling na gunan upi
kadiat,

¹⁵ Varurung ma ra umana luluai dia uviana ma ra
goled,
Ma nina dia ga vabuka kadia lavur palpal ma ra
silva.

¹⁶ Ina ga da ra bul ba di ga kava pit ia,
Ma ra bul tadoko nina pa i ga gire ge ra kapa.

¹⁷ Abara ta nam ra gunan di langalanga kan ra
tena varpam,

Ma ra lavur biluana dia ngo.

¹⁸ A umana vilavilau dia va guvai ma ra malmal
abara,

Pa dia valongore ra nilai ra umana luluai na papalum.

¹⁹ A luluai ma ra vilavilau dir par dir ki ie,
Ma ra vilavilau i langalanga kan kana luluai na papalum.

²⁰ Ta ra ava di tul tar ra kapa pire diat dia ki na malari,

Ma ra nilaun pire diat dia kaina kakit?

²¹ Dia kiki upi ra minat, ma pa dia gire,
Dia manga tikan upi ia ma ra ngatngat na magit pata;

²² Dia gugu muka, ma dia ga,

Ba dia tikan tadav ra babang na minat.

²³ Ta ra ava di tul tar ra kapa pire nina pa i na ilam kana nga,
Ma pire nina bula ba God i ga tur bat ia?

²⁴ A lavur oir nam agu gem,

Ma kaugu lavur niriri dia talalongo da ra tava.

²⁵ Nam nina iau burut ure, nam iat i tadav iau,
Ma nina ra magit iau ururian tana go iat i tadatadav iau.

²⁶ Pa iau nunure ra malmal, ma pa iau nunure ra ningo,

Pa iau nunure ra kini langalanga; a kinadik ika i monong iau.

4

Elipas i pit Iob

¹ Ma Elipas maro Teman i ga biti:

² Gala ta tikai na tata, dave, una kankan tana?
Ma to ia vang na ki mut?

³ U iat u ga tovo ta mangoro,
Ma u ga vapidikat ra umana lima nina dia ga
bilua.

⁴ Kaum lavur tinata dia ga vargat diat dia ga to na
bura,
Ma u ga vaongor ra lavur buk na keke nina dia
malmalu.

⁵ Ma ba go ra magit i ga tadav u, u talanguan tana;
Ma ba i bili u, u tabun tana.

⁶ Dave kaum variru tadav God pa i vapatuan
kaum nurnur,
Ma kaum takodo na mangamangana pa i vargat
ra nuknukim?

⁷ Una nuk pa ia: To ia ra tena takodo i ga virua?
Ba di ga vapanie davatane vue ra tena nurnur?

⁸ Da iau ga gire, diat dia ipipuk ure ra kaina
mangamangana,
Ma dia vaume ra purpuruan, nam uka dia
dokodoko pa ia.

⁹ Dia virua ta ra ubar kai God,
Ma ra karangap i kana kankan i vapanie vue diat.

¹⁰ Di bubur ra umana pal a ngie i ra lavur leon,
Nina ra nilai diat i kukukula ma ra kankan;

¹¹ A patuana leon i bilua tago i iba upi ra nian,
Ma ra umana natu i ra leon, a tana, dia vilau
varbabaiai.

¹² Di ga kap ive tar ta magit piragu,
Ma ra talingagu i ga valongore ra varmaianao
tana.

¹³ Ba ra tarai dia ga matmat ta ra marum,
Iau ga ki na nuknuk ure kaugu umana ninana,

¹⁴ A bunurut ma ra nidadar dir ga vatur vake iau,
Ma ra lavur urugu dia ga dadadar.

15 Tika na tulungen i ga bolo ta ra luaina matagu,
Ma i ga varvatut ra ivuna pakagu.

16 Ma i ga tur uka, ma pa iau ga tia na ilam ia ba i
dave;

I da ra malalar i turtur ta ra luaina matagu;
Ba i ga tur mutmut iau ga valongore ra nilaina,
dari:

17 A tutana na takodo dave ta ra luaina mata i
God?

A tunana na gomgom dave ta ra luaina mata i
nina i ga vaki ia?

18 Pa i nurnur ta kana umana tultul,
Ma i takun kana umana angelo ure ra nirara;

19 Na damana bula pire diat di ga ki ta ra
kubakuba i diat nina ra pia petpetep,

Ma ra turpai diat a tobon na pia,
Nina di bereng diat da ra bebe.

20 Dia laun vue ke ra kopono bung,
Dia panie kakit, ma pa ta na i nuk pa ia.

21 Gala ra magit i boina ta diat i papaniai ka,
Pa diat a mat laka ba pa dia tadav boko ra
kabinana?

5

1 Ona una oraoro, to ia bar na torom ta ra nilaim?
Ma nuve vang ta ra umana angelo una matoto
tana?

2 A kulot i vakaina ra papaua na tutana,
Ma ra varpin i doko nina i tuptup.

3 Iau ga gire ra tuptup na tutana i ga okor,
Ma iau ga tata vakaina lulut ra kubana.

4 A umana natuna dia ki na malari,
Di ki taun diat ta ra mataniolo,
Ma pa ta na i ki pi na maravut diat.

⁵ Diat dia mulmulum dia en vue kana umauma,
Dia tak vue nam ba i tavua livuan ta ra umana
kait bula,

Ma diat dia mar dia anan upi kana tabarikik.

⁶ Tago ra varmonong pa i vana rikai ta ra tobon,
Ma ra purpuruan pa i gol rikai ta ra pia;

⁷ Da ra pitil na iap i pitil tutua,
Damana di kava ra tarai upi ra kini na malari.

⁸ Ma iau, gala ina lingan tadav God,
Ma ina nur tar kaugu kini tai God;

⁹ Tago i papait ra umana ngala na magit nina pa
da kapa tana,

Ma ra umana magit na kinaian nina dia peal mat;

¹⁰ I tul tar ra bata ure ra gunagunan,

Ma ra tava i alir tavit ta ra umauma;

¹¹ I vangala ra umana luveana,

Ma i tul tar ra varvalaun ta diat dia tabun.

¹² I tur bat ra umana tena vakikiu,

Kari ra lima i diat pa i pait valar pa ta magit.

¹³ I kinim vake ra umana tena kabinana ta kadia
vavagu iat,

Ma i vapor vue ra nuknuk i nina i gegagege ra
maukuana.

¹⁴ Dia vartadav ma ra bobotoi ba i keake ka boko,
Dia pa tupatupa ba ra keake i ki tur, dari ta ra
marum.

¹⁵ I valaun pa ra umana biluana kan kadia pakat
na vinarubu,

Ma ra umana biaui kan ra lima i ra umana
rangrang na luluai.

¹⁶ Damana ra umana luveana dia nuknuk ung,
Ma di paum bat ra ngie i ra lavur kaina magit.

17 Ea, nina ba God i vapagumanena i ti doan;
 Damana koko una pidimuane ra varpit kai ra
 Dekdek Muka.

18 Tago nina ba i tar kita vadala, i pulu ia bula;
 Ma nina ba i tar ubu vakinkin ia, a limana i
 valaun pa ia.

19 Laptikai na pakana i valaun u kan ra kini na
 malari,

Maia, lavurua na pakana ra kaina pa na tadav u.

20 Ta ra e na mulmulum na valaun pa u kan ra
 minat,

Ma ta ra e na vinarubu kan ra pakat na vinarubu.

21 Una ki bakit kan ra tinata kakaina,

Ma pa una burut ba ra bung na vinirua i vut.

22 Una nongone ra vinirua ma ra niiba,

Ma pa una burutue ra lavur leing ta ra gunagu-
 nan.

23 Avat a bartalaina ma ra umana vat ta ra uma,

Ma avat a ki na varmaram ma ra lavur leing ta ra
 pupui.

24 Una nunure ba ra kubam i tur langalanga,

Ma ba una vana tadav kaum kikil na sip, pa ta
 magit na rara tana.

25 A umana natum diat a peal,

Ma ra umana bul mur tam diat a da ra mapmap-
 ina vura.

26 Una tadav ra babang na minat ba i lolokon
 kaum kilala na nilaun

Da ra vinvin vit ta ra e na nidodoko.

27 Go parika ave tar tikan tadav ia, ma i dovot;

Una valongore, ma una kodop vake ta ra balam.

6

Iob i bor ra umana talaina

- ¹ Ma Iob i ga tata ma i ga biti:
² Boina ba da valar kaugu ninga rao.
Ma da vung varurungane ra agu lavur var-
monong ta ra valavalar na mamat!
³ Na ga mamat ta dir ma ra veo ra valian;
Damana iau tar tata vakuku.
⁴ Ra Dekdek Muka i ga kalie kana umana pu tagu,
Ma ra tulungeagu i mome ra taring ta diat;
A lavur varvaburut kai God dia tut ure iau.
⁵ Dave, a kuabar na as i tangi ba i en ra vura,
Ba ra bulumakau ba i en ra ana nian?
⁶ Dave, di en ra nian ba pa i kalami laka ba pa di
vung ra solt tana,
Ba di dum kilang ra kubika ta ra kiau?
⁷ A balagu i ole pi na bili diat,
Dia da ra kaina viono tagu.
⁸ Gala da pait ot pa kaugu nilul,
Gala God na tul tar ra magit i tagu iau anan upi
ia!
⁹ Boina ba God na rumam iau,
Ma na tulue ra limana ma na tak vue kaugu
nilaun!
¹⁰ Damana ina ki na varmaram,
Maia, ina gugu ta ra ngala na kinadik;
Tago pa iau ga pue vue ra tinata kai ra Lia Kakit.
¹¹ Akave ra dekdekigu pi ina tur padikat?
Ma ava ra mutuaigu pi ina ki vovovon?
¹² Dave, ra dekdekigu i varogop laka ma ra
dekdek i ra umana vat?
Dave, di ga pait laka ra viogu ma ra palariam
gobol?
¹³ A dovotina pa ta maramaravut i ki piragu,
Ma di ga tak vue ra minatoto par kan iau.

14 I topa ia ba ra umana talaina diat a mari nina i
bilua ra nuknukina,
Ma nina i to na panie kana nurnur tai ra Dekdek
Muka.

15 Ia kaka, a umana turagu dia ga vagu pa iau da
ra tava alir,

Da ra tava alir i mama lulut.

16 Nina i noro ma i kabu ta ra ngala na bata,
Ma ta ra madoldol na mavoko ba i polo.

17 Ba i malamalapang dia panie,
Ma ba ra keake i ongor, pa di na mule diat.

18 A umana kiki na vinavana dia vana irai tadav
diat,

Dia vana ta ra bil ma dia virua.

19 A umana kiki na vinavana maro Tema dia ga
tikan upi diat,

Ma ra tarai maro Seba dia ga nuknuk ung upi diat;

20 Dia ga nurnur vaoloi,
Dia ga pot abara ma dia ga kaian.

21 Amutal, amutal damana piragu;
Amutal gire kaugu kini na malari, ma amutal
burut.

22 Dave, iau ga biti ba, Amutal a tabar iau ma ta
magit?

Ba, Amutal a tul tar ta magit tagu ta kamumutal
tabarikik?

23 Ba, Amutal a valangalanga iau kan ra lima i
kaugu ebar?

Ba, Amutal a kul valaun iau kan diat dia arung
bat iau?

24 Amutal a tovo iau, ma ina ki mut,

Ma amutal a vateten iau ta ra magit iau ga rara tana.

²⁵ A umana takodo na tinata dia dekdek,
Ma ba amutal varpit, amutal varpit ure ra ava?

²⁶ Amutal a pit laka ra umana pakapakana tinata ka,

A tinata vakuku kai nina i purpuruan ra nuknukina?

²⁷ Amutal padapadailam upi nina i ki na lingling,
Ma amutal uviana tai talai mumutal.

²⁸ Ea, amutal a bobo iau,

Pa ina vaongo ta ra luaina mata i mumutal.

²⁹ Iau lul amutal, koko da pait ra nirara dari tagu,
Amutal a lilikun, tago pa di ga na tadav ta kaina mangamangana tagu.

³⁰ Dave, i tar rara ra tinata ta ra karamoegu?

Ma pa iau kairane mule vang ra kaina tagu?

7

Iob i tata bat God

¹ A kini kai ra tutana ati ra pia pa i mamat vang?
Ma kana nilaun pa dir vardada vang ma ra tena papalum di kul ia?

² Da ra vilavilau i ki pa ra malur ta ra keake ravian,
Da ra tena papalum di kul ia i anan upi kana vapuak,

³ Damana di kure ba ina laun vue ra umana gaigai nina pa ta magit ta diat,
Ma di tibe tar ra umana bungbung na marum ba ina ki na malari ta diat.

⁴ Ba iau va iau biti: Vingaia ga vang na malana ma ina tut?

Ma iau pupupukuai vurvurbit tuk tar ta ra buabuarana.

⁵ I palapala korong ra pal a pakagu, ma i kariuriu bula,

A palina ta ra pakagu i pok ma i tavavar.

⁶ Kaugu lavur bungbung dia vana lulut ta dir ma ra rarau na kuara ta ra lima i ra tena virvir mal,

Dia panie vakuku.

⁷ Ea, una nuk pa ia ba kaugu nilaun i da ra vuvu ka,

A matagu pa na gire mule ra boina.

⁸ Nina i gire iau gori pa na gire mule iau,

Ina panie kan ra luaina matam.

⁹ Da ra bakut i tapre ma i panie,

Damana bula nina i kuba ta ra ruarua na tulungen pa na tutua rikai mulai.

¹⁰ Pa na lilikun mulai ra kubana,

Ma kana gunan pa na nuk pa mule.

¹¹ Damana pa ina ki mut mulai;

Ina tatata ka tago i takunuan ra balagu,

Ma ra tulungeagu i ti ki na malari.

¹² Dave, iau ra ta laka, ba ra varkarat na leing mara na ta,

Upi una mono bat iau?

¹³ Ba iau nuk ia ba kaugu vava na vamaram iau,

Ma kaugu molamolo na vango ra nuknukigu,

¹⁴ U vaburut iau ma ra umana ririvon,

U vadadar iau ma ra umana ninana,

¹⁵ Tuk tar ra tulungeagu i anan pi da kun doko iau,

Ma i mainge ra minat ma vakir ra kinadik.

16 Iau milikuane kaugu kini; ma pa iau mainge ba
ina laun vatvatikai;

Una nur vue iau, tago kaugu umana bung dia da
ra vuvu.

17 Ava bar ra bilua na tutana, upi una vangala pa
ia,

Ma upi ra balam na kiki vavakai tana?

18 Ta ra bungbung na malana u lalaume,

Ma ta ra umana pakapakana bung u valavalar ia.

19 Aivia ra bung boko pa una ringan irai kan iau,

Ma pa una nur vue ke iau pi ina konom ra gor na
ngiegu?

20 Ona iau pait ra kaina mangamangana, iau pait
ra ava laka piram, u ra monamono ure ra
tarai par?

Ta ra ava u ga vaki iau upi kaum vakilang iat,

Upi ari kari ina puak pa kaugu kinakap iat?

21 Ta ra ava pa u pun vue kaugu varpian,

Ma ta ra ava pa u tak vue kaugu kaina manga-
mangana?

Pa na vavuan ma ina va ta ra tobon na pia,

Ma ba una tikan milat upi iau, pa ina ki mulai.

8

Bildad i tata dekdek ba God i dovot

1 Ma Bildad ra te Sua i ga tata, ma i ga biti:

2 Vingaia una ngo kan ra lavur tinata damana?

Ma aivia ra bung boko ra tinata na ngiem na da
ra dekdek na vuvu?

3 Dave, God i vakaina laka ra varkurai?

Ba ra Dekdek Muka i vabilak laka ra magit i
takodo?

4 Beaka a umana natum dia ga varpian pirana,

Ma i ga nur vue diat ta ra vuai kadia kaina
mangamangana,

⁵ Una tikan milat upi God,
Ma una kail tadav ra Dekdek Muka;

⁶ Ma ona u gomgom ma u takodo,
Na tut pi na maravut u,
Ma una tavua ta kaum takodo na kini.

⁷ Ta ra turpaina una ikilik bar,
Ma ta ra mutuaina una uviana.

⁸ Una tir ra tarai lualua,
Ma una nuknuk ure ra minatoto kai ra umana
tama i diat;

⁹ (Tago dat, nabung uka ta dat, ma da tuptup uka,
Kada umana bungbung ati ra pia dia da ra malur
na davai);

¹⁰ Dave, pa diat a tovo u, ma pa diat a ve u,
Ma pa diat a kap vaarike ra umana tinata ta ra
bala i diat?

¹¹ Dave, a titiparar i tavua bulu ta ra pia ba pa i
bilim?

Ba ra kaukaul ta ra pia ba pa i polo?

¹² Pata, tago ba i pupu ma i tur boko,
I makuk lutut, ma ra umana enana davai pata.

¹³ Damana ra lavur nga kadiat dia nuk vue God,
Damana i panie ra ninunuk ung kai ra tena
varpiam.

¹⁴ Kana nurnur i takunu varbaiai,
I da ra po na kabiloko.

¹⁵ I va bokon ta ra kubana, ma pa na tur,
I vatur vadekdek ia, ma pa na ki vatikai.

¹⁶ I da ra vinau i tavua ta ra keake,
Ra umana ingarina dia lul vanavana ta ra uma,

17 Ra umana okorina dia pulu ra anguvai vat,
Ma i ki ta ra pakana i vatvat.

18 Ma ona di rubat vue kan ra pakana i ki tana,
Nam ra pakana na varpuai ure dari,
Pa iau ga gire u.

19 Go muka ra gugu ta kana nga,
Ma ra umana enana diat a tavua ta ra pia.

20 Ea, God pa na okole vue nina i ko kakit,
Ma pa na tur maravut ra umana tena varpam.

21 Na vabuka boko ra ngiem ma ra ninongon,
Ma ra bul na ngiem ma ra kunukula na gugu.

22 Diat dia milikuane u, da mal diat ma ra niruva;
Ma ra pal na mal kai ra tena varpam na panie.

9

Pa i tale Iob pi na bali God

1 Ma Iob i ga tata, ma i ga biti:

2 Maia, i dovot nam, iau nunure;
Ia kaka, a tutana na takodo dave ta ra mata i God?

3 Ona ta tikai i mainge ba dir a vartoto me,
Pa na tale ba na bali tikai ta diat kana arip na
marmar na tinir.

4 I kabinana, ma i dekdek muka,
To ia bar i ga tur bat ia, ma i ga boina ka tana?

5 I kari vue ra umana lualuana, ma pa dia nuk pa
ia,

Ba i vue pukue diat ta kana kulot.

6 I tang ra rakarakan a gunagunan ta kana
pakana,

Tuk tar ra umana pagapaga tana dia dadadar.

7 I tigel bat ra keake, ma pa i rada,
Ma i pulu bat ika ra umana tagul.

- 8 I vuare ra bakut, ma pa ta tikai i maravut ia,
I rua ra bobol na ta;
- 9 I pait ra Tagul na Ubene ma ra Kabatingtigur
(Tabiara),
Ma ra ngala na maup ta ra matana taubar.
- 10 I pait ra umana ngala na magit nina pa da kapa
tana,
Ma ra umana magit na kinaian dia peal mat.
- 11 I pakit iau, ma pa iau gire;
I bolo vurakit, ma pa iau babare.
- 12 I kinim vake nam ba i mainge, ma to ia na tigel
ia?
To ia na biti tana: U pait ra ava?
- 13 God iat pa na ngo ta kana kankan,
Ra umana tena maramaravut kai Rab dia bura
timtibum ta ra vavai ra kauna.
- 14 Ma na dave ure iau, ina bali davatane,
Ma nuve ra umana pakana tinata ina pilak pa ia
pi amir a vartoto me?
- 15 Gala ina ga takodo, gala pa ina ga bali ia,
Ina kail ika tadav kaugu tena varkurai pi na mari
iau.
- 16 Gala ina vartuluai upi ia, ma na torom tagu,
Gala pa ina nurnur ba na valongore ra nilaigu.
- 17 I bubur iau ma ra ngala na vuvu,
Ma i vakinkin iau, ma pa ta vuna;
- 18 Pa i nur vue iau upi ina ngongo mat,
I vamapak kaugu nilaun parika.
- 19 Gala da valar ra dekdekina ma ra dekdek i ra
tarai, i lia kakit,
Ma gala da vartoto ta ra varkurai, to ia bar na
takun ia?

20 Gala ina ga takodo, gala ra ngiegu iat na takun iau,

Ma gala ina ga langalanga, gala ia iat na ga vaminana diat ba iau rara.

21 Iau iat iau langalanga; pa iau nuk pa iau iat mulai;

Iau milikuane kaugu nilaun.

22 Tika na mangana ka; damana iau biti:

I nila vue diat dia takodo ma damana bula diat dia kaina.

23 Ba ra vinirua i pot vakaian,

I nongone ra purpuruan kai ra lavur tena takodo.

24 Di tul tar ra rakarakan a gunagunan pire ra umana tena varpam,

Ma i vapula ra umana tena varkurai kai ra tarai; Ona ia iat pa i pait ia, to ia bar nam i vuna tana?

25 Kaugu lavur bung dia panie lulut uka ta dir ma ra tena vinilau,

Dia purpuruk, ma pa dia varkuvo ma ra boina.

26 Dia vilau lulut da ra mon i ararik ta,

Da ra minigulai i bebe ba upi ra ana kirip.

27 Ona ina biti: Ina nuk vue kaugu nginarao,

Ina gugu ma ina ga;

28 Iau burut ure ra agu umana kinadik,

Ma ba una takun boko iau.

29 Da takun ot pa boko iau,

Ta ra ava ina ongaongor vakuku?

30 Gala ina gumu ta ra mavoko i madoldol ba i polo,

Ma ina vagomgom vakakit ra ura limagu,

31 Gala una vadudu iau ta ra pikai,

Ma kaugu umana mal diat a milikuane iau.

32 Vakir ia ra tutana da iau, upi ina bali ia,

Ma upi amir a tur varurung ta ra varkurai.
³³ Pa ta na i ki pi na varkurai livuan ta mimir,
 Ma pi na tulue ra limana ta mimir par.
³⁴ Boina ba na tak vue kana virit kan iau,
 Ma koko na vaburut iau ma ra dekdekina,
³⁵ Damana pa ina burutue pi ina tata;
 Pa i damana, iau varkolono ko.

10

Iob i tata na niligur ure kana kini

¹ A balagu i talangan ure kaugu kini,
 Ma pa ina al vake mule ra nuknukigu,
 Ina tata tago i ligur ra balagu.
² Ina biti tai God: Koko una kure vakaina iau;
 Una ve iau ure kaum vartakun piragu.
³ Dave, i topa u ba una kure vadekdek ra tarai,
 Ba pi una pidimuane nam u ga vaki ia,
 Ma una manane ra varpit kai ra umana tena
 varpam?
⁴ Dave, a kiau na matam i palapaka ka,
 Ba u gigira da ra tarai ka?
⁵ Dave, kaum umana bung na nilaun dia da ra
 umana bung na nilaun kai ta tutana,
 Ma kaum umana kilala na nilaun dia varogop
 laka ma nam kai ra tarai,
⁶ Upi una tikan upi kaugu lavur nirara,
 Ma upi una titir upi kaugu kaina mangamangana,
⁷ Ma u nunure ba pa iau kaina,
 Ma pa ta na i ki pi na pala vue iau kan ra limam?
⁸ A ura limam dir ga taba iau ma dir ga pip iau,
 Ma go u nila vue ke iau.
⁹ Una nuk pa ia ba u ga pip iau da ra pia bulit;

Ma dave, una bing rigirigi iau pi ina da mule ra tobon?

10 Dave, pa u ga lingire iau da di lingire ra polo na u,

Ma pa u ga vamek iau da ra tiis?

11 U ga pulu iau ma ra viono ma ra palina,

Ma u ga pakan guve iau ma ra umana ur ma ra umana lolo.

12 U ga tul tar ra nilaun tagu ma ra varmari bula,

Ma u ga balaure vake re tulungeagu.

13 U ga vapidik go ra umana magit ta ra balam,

I kapa piragu ba i ki piram.

14 Ona iau rara, u vakilang iau tana,

Ma pa una nuk vue kaugu kaina mangamangana.

15 Na kaina piragu, ona ra kaina mangamangana i ki tagu!

Ma ona i takodo ra maukuagu, ina ive boko ra matagu,

Tago iau vavirvir muka ba iau gire kaugu kini na malari.

16 Ona iau tak vatut ra ulugu, u korot iau da ra leon,

Ma u pait mule ra umana magit na kinaian piragu;

17 U tata bat mule iau,

Ma u vatavua kaum kankan piragu,

I peal diat dia tut ure iau.

18 Ta ra ava u ga ben pa iau kan ra bala i nagu?

Gala ina ga vung vue ra tulungeagu, ma pa ta kiau na mata na ga tia gire pa iau,

19 Ina ga da pa di ga kava vaarike iau,

Ina ga da nina di puak vue kan ra tatal na bul tadav ra babang na minat.

²⁰ Pa i peal laka kaugu umana bungbung?
 Damana una nur vue ke boko iau, upi ina gugu a
 ik,

²¹ Ba pa ina vana boko tadav ta gunan nina ba pa
 ina lilikun kan ia,

A gunan na bobotoi ma ra malur na minat,

²² A gunan na bobotoi da ra bingnimuna iat,
 A gunan na malur na minat ma i purpuruan,
 A gunan nina ra kapa tana i bobotoi ka.

11

Sopar i biti ba Iob a tena varpam

¹ Ma Sopar ra te Nama i ga tata ma i ga biti:

² Dave, pa da bali laka ra peal tinata?

Ma ra lup tinata na tur langalanga vang?

³ Dave, a tarai diat a ki mut laka ure kaum lavur
 tinata,

Ma pa ta tikai laka na tata varuva u ure kaum
 lavur varvul?

⁴ Tago u biti: Kaugu tinata na vartovo i takodo,
 Ma iau gomgom ta ra luaina matam.

⁵ Ea, gala God na tata,

Ma na papa ra bul na ngiene bat u,

⁶ Ma na pala ra umana magit na pidik ai kana
 kabinana piam,

Ma ra magit na padapada varvo ta kana nga na
 papalum!

Damana una kapa ba God pa i bali u da i topa
 kaum varpam parika.

⁷ Dave, i tale u laka pi una matoto ure ra umana
 magit na pidik kai God?

Dave, kaum kabinana na tuk pa laka ra kabinana
kai ra Dekdek Muka?

⁸ I tuk lake ra bala na bakut; una pait ra ava?
I ki ura iat ta ra ruarua na tulungen; una nuk
davatane?

⁹ Ba di valar ia, i lolovina ta dir ma ra rakarakan
a gunagunan,

Ma i tababa ta dir ma ra ta.

¹⁰ Ona na bolo, ma na banu bat ta tikai,
Ba ona na oro varurue ra tarai, to ia na tigel ia?

¹¹ Tago i nunure ra tarai vakuku;
I gire ra varpian, ma nina ba pa i nuk pa ia.

¹² Ma ra tutana vakuku i tuptup,
Di kava da ra natu i ra as, a kuabar.

¹³ Ona una vatakodo ra balam,
Ma una tulue ra ura limam tadav ia,

¹⁴ Ona una vung vue ra varpian kan ra limam,
Ma ra magit i bilak pa i ki ta ra kubam,

¹⁵ A dovotina pa una vavirvir, tago u gomgom;
Ma una tur dekdek, ma pa una burut.

¹⁶ Ma una nuk vue kaum kini na malari,
Una nuk vake da ka ra tava i panie ba ra lovon i
par.

¹⁷ Kaum nilaun na kapa, da ra kapa ba i keake tur;
Ma ona u ki ta ra bobotoi, na da ka ra lar.

¹⁸ A ninunuk ung na ki mulai piam, ma una ki
bulu tana;

Una gigira vurvurbit, ma una ngo muka.

¹⁹ Una va, ma pa ta na na vaburut u;
Ma mangoro diat a lul upi ta vartabar piam.

²⁰ Ma ra kiau na mata i ra umana tena varpian
diat a pula,

Ma diat a mama lop,

A kopono ninunuk ung na ki pire diat, ba diat a vung vue ra tulungea i diat.

12

Job i mulaot ure ra dekdek i God ma kana kabinana

¹ Ma Iob i ga tata ma i ga biti:

² A dovotina amutal iat a utul a matotono,
Ma ba amutal a mat, a kabinana na mat varurung
ma amutal.

³ Ma iau bula, iau kabinana da amutal,
Ma pa amutal manga kabinana tagu.
To ia bar pa i nunure ra dari?

⁴ A umana talaigu dia nongone iau,
Iau a tutana nina God i ga valongore ba i ga kail
tadav ia;
A tena takodo, ma i ko kakit, go ra tutana dia
nongone.

⁵ Diat dia ki bulu dia nuk taun vue diat dia ki na
malari,
Dia to pin nina i to na bura.

⁶ A umana tena nilong dia ki boina,
Ma diat dia valar God dia ki bulu,
Ma ra dekdek i diat, ia nam kadia god.

⁷ Una tir ra umana leing ra pupui, ma diat a tovo
u;

Ma ra umana beo liuliu, ma diat a ve u;

⁸ Una matoto ta ra rakarakan a gunaguna, ma una
kapa tana;

Ma ra umana en ta ra bala na ta diat a varvai
piram.

⁹ To ia bar ta diat pa i nunure
Ba ra lima i ra Luluai i ga pait go?

¹⁰ I kure ra lavur launa par,

Ma ra nilaun kai ra tarai par.

¹¹ Dave, ra talinga i ta tikai pa i valar kilang ra
umana tinata,

Da ra karameana i dum kilang ra nian?

¹² A kabinana i ki pire ra umana patuana,

Ma ra minatoto pire diat i lolokon kadia nilaun.

¹³ A kabinana ma ra dekdek dir ki pire God,

Ma ia iat i vatur vake ra minatoto ma ra kapa na
ninunuk.

¹⁴ Nam nina i re vue, pa da vatur pa mule;

Ma nina i banu bat ia, pa da papa are mule.

¹⁵ I tigel bat ra bata, ma ra umana tava alir dia ge;

I tulue mule, ma dia lovon ta ra gunagunan.

¹⁶ A dekdek ma ra kabinana dir ki pirana,

I kure ra tena vartuam ma nina di tuam pa ia.

¹⁷ I vapurpuruan ra umana tena varvateten,

Ma i valunga ra umana tena varkurai.

¹⁸ I pala vue ra umana vivi kai ra umana king,

Ma i vi pit diat ma ra mal na vivi.

¹⁹ I ben vavilavilau vue ra umana tena tinabar,

Ma i vaikilik pa ra umana luluai.

²⁰ I vabombom ra umana melemuna ta ra tinata,

Ma i vatuptup ra umana patuana.

²¹ I manga kulume ra umana luluai,

Ma i pala ra vipit kai ra umana tena ongor.

²² A umana magit na pidik ta ra bobotoi i kap
vaarike diat,

Ma i ben vairop ra malur na minat tadav ra kapa.

²³ I vangala ra lavur vuna gunan, ma i nila vue
bula diat;

I vatababa ra lavur vuna tarai, ma i ben vavilav-
ilau bula diat.

24 I vapurpuruan ra nuknuk i ra umana luluai
pire ra tarai ta ra rakarakan a gunagunan,
Ma i varara diat ta ra bil ba pa ta nga tana.

25 Dia paparai tupatupa ta ra bobotoi ba pa ta
kapa tana,
Ma dia papa lebalebe da ra tutana i longlong ta ra
nimomo.

13

*Iob i tur padikat ure kana dovot na mangaman-
gana*

¹ Ea, a kiau na matagu i ga gire go parika,
Ma ra talingagu i ga valongore, ma i ga kapa tana.

² Nam nina amutal nunure, iau bula iau nunure,
Pa iau papaua ta mumutal.

³ Ia kaka, iau mainge ba amir a tata ma ra Dekdek
Muka,

Ma ba amir a vartoto ma God.

⁴ Amutal vamong ra lavur magit parika ma ra
tavir,

Amutal a utul a tena valagar vakuku.

⁵ Gala amutal a ki mut,
Gala amutal a kabinana!

⁶ Amutal a valongore kaugu kabinana,
Ma amutal a kapupi ra tinata ta ra ngiegu.

⁷ Dave vang, amutal a tur maravut God ma ra
tinata ba pa i takodo,

Amutal a varvai vavaongo vang ure?

⁸ Dave, amutal a varkurai maravut ia,
Ma amutal a vartoto ure God?

⁹ Dave, na boina ba na tikan milat ta ra bala i
mumutal?

Amutal a valunga pa ia laka da di valunga ra tutana?

¹⁰ A dovotina na pit amutal,
Ona amutal ru ia ma ra vaongo.

¹¹ Dave, pa amutal burut laka ure kana minamar,
Ma pa amutal dadadar ta ra luaina matana?

¹² Kamumutal umana tinata valavalar dia da ra kabu na iap,

Kamumutal umana tinata na balbali dia da ra bakbakit na pia bulit.

¹³ Amutal a ki mut, ma amutal a nur vue iau, upi ina tata,

Ba a boina ba a kaina i tadav iau.

¹⁴ A pakagu i da ka ra nian piragu,
Ma kaugu nilaun da ra magit vakuku ta ra limagu.

¹⁵ Iau ki pa ia pi na ubu iau, la kaka, ina vartoto ure kaugu mangamangana ta ra luaina matana.

¹⁶ Pa ta tena varpiam na pot ta ra luaina matana,
Go iat kaugu varvalaun.

¹⁷ Amutal a valongore ilam ra magit par ba iau tata ure,

Boina ba kaugu tinata na bang ta ra talinga i mumutal.

¹⁸ Iau tar mal bulu kapi kaugu vavaarikai,
Iau nunure ba iau takodo.

¹⁹ Gala ta tikai na tata ure iau,
Gala ina ki mut ma ina vung vue ra tulungeagu.

²⁰ Una tul tar ra ura magit ika tagu,
Ma pa ina parau kan ra matam:

²¹ Una tak vakakit vue ra limam kan iau,
Ma koko una vaburut iau.

²² Damana ina torom ba u oro pa iau,
Ma una valongore iau ba iau tata piram.

23 Aivia bar kaugu umana kaina mangamangana
ma kaugu umana nirara?

Una ve vakapa iau ure kaugu varpian ma kaugu
nirara.

24 Ta ra ava u ive ra matam,
Ma u vakilang iau ba iau kaum ebar?

25 Dave, una vaburut ra mapina davai nina ra
vuvu i kavkavie,
Ma una korot mur ra maranga na mapina kunai?

26 U tumu vake ra umana magit dia mapak ure
iau,
Ma u vakale iau ma ra umana nirara ta kaugu kini
na barmana.

27 U vung ra ura kaugu ta ra babat keke, ma u
makmakile kaugu lavur nga;
U tumu kikil ra ura pal a kaugu.

28 Iau da ra davai i marapurap,
Da ra mal a po na vui i enen ia.

14

*Iob i nuknuk ure ra nilaun kai ra tarai, ba i
tutukana ka.*

1 A tutana nina ba ra vavina i kava,
Pa i lolokon kana nilaun, ma ra do na niligur i
nunure tana.

2 I da ra pupu na davai i gol rikai ma di doko mule;
I da ra malur na bakut i vana lulut ma pa i ki
vatikai ta ra kopono pakana.

3 Ta ra ava u mono bat ta tikai damana,
Ma u ben ia pi una ki na varkurai pirana?

4 To ia bar na mal pukue ra magit i dur pi na
gomgom?

Pa ta tikai.

⁵ Di ga luk value kana umana bung, ma ra niluluk
i kana umana gai i ki piram,

U ga tar vakilang ra langun ta kana nilaun, ma pa
i tale ba na bolo lake tana;

⁶ Una lingan irai kan ia pi na ngo,

Tuk tar na pait ot pa kana bung da ra tena
papalum di kul ia.

⁷ Tago i tale ra davai ba di mut vue pi na gol mulai,
Ma ra golina tana pa na maranga;

⁸ A dovotina ra okor i ra davai i ki vavuan ta ra
pia,

Ma ra paina nina ba ra golina i arikai tana i
maroto;

⁹ Ia kaka ra golina na ibul ba i kap ra polo,

Ma na vung ra umana ingaingarina da ra davai.

¹⁰ Ma ra tutana iat i mat ma i vana;

I vung vue ra tulungeana, ma i ki ave?

¹¹ Da ra polo ta ra tava kikil i panie,

Da ra tava alir i mama ma i ge;

¹² Damana ra tarai dia va ma pa dia tut rikai
mulai,

Ma gala ra bala na bakut i panie diat a va mat
boko,

Ma pa diat a tavangun mulai.

¹³ Ea, boina ba una ive iau ta ra ruarua na
tulungen,

Ma una vaparau iau tuk tar kaum kankan na ngo,
Ma ba na ot muka kaugu e, una nuk pa mule iau!

¹⁴ Dave, ra tutana na laun mulai ba i tar mat?

Gala damana, ina tur padikat ta kaugu tiniba

Tuk tar di valangalanga iau.

15 Una oro upi iau, ma ina bali u;
Ma una anan upi ra papalum na limam.

16 Una balaure bat kaugu vinavana,
Ma una nuk vue kaugu varp1am.

17 Kaugu varp1am una ang bat ia ta ra popopoi,
Ma una vi vake kaugu nirara.

18 Ia kaka ra lualuana dia bura tagigi,
Ma ra vat i tapulpul,

19 A tava alir i vaduladula ra umana vat,
Ma ra lovon i kal vue ra pia;

Damana u nila vue ra ninunuk ung kai ra tutana.

20 A dekdekim i uvia pa ia, ma i panie;
U vaenana pa ra pal a matana, ma u tul vue.

21 Di ru ra umana natuna, ma ia iat pa i nunure;
Dia vavirvir, ma pa i kapa tana.

22 I kairane ke ra kinadik ta ra pakana iat,
Ma i tabun uka ure ia iat mulai.

15

Elipas i pitapitau Iob

1 Ma Elipas ra te Teman i ga tata ma i ga biti:

2 Dave, a tena kabinana na tatata vakuku
damana,

Ma na vabuka ra balana ma ra vuvu maro ra
matana taur?

3 Dave, na vartoto ma ra tinata vakuku,
A umana tinata nina ba pa na vuai ra vuaina?

4 U tak vue ra variru pire God,
Ma u tur bat ra nilotu tadav God.

5 Kaum varp1am i tovo ra ngiem,
Ma u mur ra tinata kai ra umana tena vakikiu.

6 A ngiem iat i takun u, iau pata;

Maia, a ura bul na ngiem dir varvai ure u.

⁷ Dave, u laka ra luaina tutana ba di ga kava?
Ma u ga laun lua laka ta ra umana lualuana?

⁸ Dave, u kikivung laka ma diat ta ra kivung kai
God?

Ma kaum uka ra kabinana laka?

⁹ Dave, u nunure laka ta magit nina ba pa amital
nunure?

Ava bar ra minatoto i ki piram nina ba pa amital
ga matoto tana?

¹⁰ I tar kua ra pepe na ulu i mimital ma amital
patuana muka,

Ma amital ga laun lua tai tamam.

¹¹ Dave, u nuk vaikilik pa ra umana tinata na
varmaram kai God,

Ma ra umana varpit na varmari?

¹² Ta ra ava ra balam i kure u,

Ma ta ra ava a ura kiau na matam dir kolakolo?

¹³ Upi una tut ure God,

Ma ra umana tinata dari na irop kan ra ngiem?

¹⁴ Ava bar ra bilua na tutana, upi na gomgom?

Ma nina ra vavina i ga kava, upi na takodo?

¹⁵ Ea, ona God pa i nurnur ta kana umana angelo,

Ma ra bala na bakut i dur ta ra luaina matana,

¹⁶ Na dave bar ure ta ra tikai i bilak ma i kaina
kana mangamangana,

A tutana nina i mome ke ra varpam da ra tava?

¹⁷ Una ki na valongor, ma ina tata piram,

Ma ina ve u ure ra magit iau matoto tana:

¹⁸ (A tinata nina a umana tena kabinana dia ga
kap pa ia

Tai ra umana tama i diat, nina pa dia ga ive;

¹⁹ Nina dia ga vatur vake ra gunagunan,

Ba pa ta vaira i ga ki livuan ta diat):

²⁰ A kaina tutana i kairane ra kinadik ta kana
kilakilala na nilaun parika,

Ta nam ra umana kilala ba di ga luk value upi kai
ra tena vakavakaina.

²¹ A talingana i pitalinge ra umana magit na
bunurut;

Ra tena vavarana na tadav ia ba i ki bulu boko.

²² Pa i nurnur ba na talil kan ra bobotoi,

Ma ra pakat na vinarubu i ki ung pa ia.

²³ I tikan vurvurbit upi ra gem, ma i biti: I ki ave?
I nunure ba kana bung na marum i ki maravai
ka;

²⁴ A varmonong ma ra nginarao dir vaburut ia,
Dir uvua pa ia da ra king i ki na vaninara upi ra
vinarubu.

²⁵ Tago i ga tut ure God,

Ma i ga malamala ngala pire ra Dekdek Muka

²⁶ Ma i ga vutvut tadav ia ma ra kolakolo na
nuknukina,

Ma i ga kap ra dekdek na bakbakit;

²⁷ Tago i ga vartap ma ra bira,

Ma i ga vatubu ra pal a pakana,

²⁸ Ma i ga ki ta ra umana pia na pal dia lingling,

Ta ra umana pal nina pa i topa ia ba ta tikai na
bang ta diat,

Tago dia to na tarip.

²⁹ Pa na uviana, ma kana tabarikik pa na ki
vatikai pirana,

Ma kana uma pa na manga vuai.

³⁰ Pa na lop kan ra bobotoi;

A umana ingarina diat a maranga ta ra malamala-
pang i ra iap,

Ma ra vuvu na kap vue ra umana pupuna.

³¹ Koko na nurnur ta ra magit vakuku, nina i
valunga pa ia iat mulai tana,

Tago na vatur vake ra magit vakuku upi kana
vapuak.

³² Na kap vapar ia ba pa i ti ot boko kana e,

Ma ra gogono na makuk uka.

³³ Ra vuaina na bura ka da ra kura vain i molo,
Ma na vabura vue ke ra pupuna da ra oliva i amar
kapa.

³⁴ A umana bartalaina ta ra varpiam diat a biu,
Ma ra iap, na vaimur vue ra umana tena kul
varbat.

³⁵ Dia lalau pa ra tavir, ma dia kava vaarike ra
bilak na mangamangana,

Ma ra bala i diat i vaninare ra vaongo.

16

*Iob i tata mukumuk ure ra mangamangana kai
God pirana*

¹ Ma Iob i ga tata ma i ga biti:

² Iau ga tar valongore ta mangoro na magit dari;
Amutal a utul a tena varmaram vakuku.

³ Dave, na par ra umana tinata vakuku?

Ava bar i vangangap u ba u bali ka iau dari?

⁴ Gala dor a tur varkia,

Pa i dekdek pi ina tata da u tata;

Na tale iau pi ina pit u,

Ma ina loe ra ulugu ure u.

⁵ Ma iau, ina ga vapatuan u ma ra ngiegu,

Ma ra ura bul na ngiegu dir a ga vamaram u ta
kaum niligur.

⁶ Gala iau tata, kaugu niligur pa i panie;
Ma gala ina ki mut, ina ngo dave tana?

⁷ Ma go God i ga vabiluane iau,
Ma iau a lingling ika.

⁸ I ga tabe vake iau, ma nam ia ra vartakun ure
iau;
A palaur na pakagu i takun iau, i varvai kapa ta
ra luaina matagu.

⁹ Ba i ga kankan i ga rada iau ma i ga vakaina iau
bula;

I ga varkakaratanane ra pal a ngiene ure iau;
Kaugu ebar i ga go iau ma ra kiau na matana.

¹⁰ A tarai dia ga panganga ure iau,
Dia ga par ra pagupagu na ngiegu,
Dia tut varurung ure iau.

¹¹ God i nur tar iau pire ra umana tena varpam,
Ma i vue tar iau ta ra lima i diat dia bilak.

¹² Iau ga ki na gugu ma i ga bubur varbaiane iau;
I ga vatur vake ra kongkongigu, ma i ga bubur gigi
iau.

I ga vaki iau upi kana vakilang iat,

¹³ Kana umana tena panak dia tur kikil iau.

I go ra balagu, ma pa i mari iau,
Ma ra polo mapak ta ra katigu i lolonge tar ia ta
ra pia.

¹⁴ I rada vartataurane iau,
Ma i vutvut tadav iau da ra rangrang na tutana.

¹⁵ Iau tar ingit ra mal na tabun ta ra pal a pakagu,
Ma ra dekdekigu i ki ta ra tobon.

¹⁶ A matagu i kalangar ta ra tinangi,

Ma i maravai upi ina tapula;

¹⁷ Ma ra limagu pa i ga pait ra kaina,

Ma kaugu niaring i ga gomgom.

¹⁸ Ea, u ra rakarakan a gunagunan, koko una
punang ra gapugu,

Upi kaugu tinangi pa na ngo ta ra gunagunan par.

¹⁹ Ma go ieri, nina ba na varvai kapa ure iau i ki
arama ra bala na bakut,

Ma ta tikai arama muka na varvai dovot ure iau.

²⁰ A umana talaigu dia kulume iau;

Ma iau kail tadav God ma ra lur na matagu,

²¹ Upi na varkurai takodo ure ra tutana pire God,

Ma livuan pire ra tutana ma ra umana talaina.

²² A paupau kilala boko

Ma ina vana, ma pa ina talil mulai.

17

¹ A tulungeagu i bilua, ma i tar ot kaugu umana
bung,

A babang na minat i ki pa iau.

² A umana tena varkulumai dia ki piragu,

Ma kadia lavur varvul i ki ta ra luaina matagu.

³ Una tul tar ta vakilang tagu ba u iat una ki
maravut iau;

Tago to ia bula na pait ra vavalima ure iau?

⁴ Tago u ga ive ra minatoto kan ra bala i diat,

Damana pa una vangala diat.

⁵ Nina i varvai takun ra umana talaina upi kadia
tabarikik,

A mata i ra umana natuna na bilua.

⁶ I ga vaki iau da ra tinata na varvakok ta ra
gunagunan,

Da tikai di nami ra matana.

- 7 A kiau na matagu i gavul ta ra tinangi,
Ma ra umana rakagu dia da ra malur.
- 8 A umana tena takodo diat a kaian ure go,
Ma nina i ko na tut ure ra umana tena varpam.
- 9 Ia kaka ra tena takodo pa na talangan,
Ma nina i gomgom ra limana na dekdek vana-
vana.
- 10 Ma amutal, amutal par, amutal a mai,
Ma pa ina tadav ta tena kabinana livuan ta
mumutal.
- 11 Kaugu umana bung dia tar par, ma kaugu lavur
ninunuk dia takunu,
Ra lavur magit ra balagu i anan upi ia.
- 12 Dia pukue ra marum upi ra bung na keake;
Dia biti: A kapa i maravaï ka ta ra bobotoi.
- 13 Gala ina nuk ia ba ina kuba ta ra ruarua na
tulungen,
Ma gala ina pale kaugu vava ta ra bobotoi,
- 14 Gala ina biti ta ra tung na minat: U tamagu,
Ma ta ra kalolo: U nagu ma taigu,
- 15 Akave vang kaugu ninunuk ung?
Ma to ia bar na gire?
- 16 Na vana ba ta ra ruarua na tulungen,
Ba amir a vana varurung ta ra tobon.

18

*Bildad i tata kapa ure nam ba na vana rikai pire
ra umana tena varpam*

- 1 Ma Bildad ra te Sua i ga tata ma i ga biti:
2 Na par vingaia kaum tinikan upi ra umana
kalamana tinata?
Una ki na nuknuk, ma namur amital a tata.

- ³ Dave di nuknuk ba amital a utul a vavaguai?
A utul a tuptup ta ra luaina matam?
- ⁴ U nina u kanener ma ra kankan,
Dave, ra rakarakan a gunagunan na ki na lingling
ure u?
- Ba da kap vaire vue ra vat kan kana pakana?
- ⁵ Da pun ra kapa i ra tena varpiam,
Ma ra birao ta kana iap pa na raro.
- ⁶ Ra kapa ta ra kubana na bobotoi,
Ma ra lamp taun ra uluna, da pun ia.
- ⁷ Di vatutukana kana tak keke,
Ma kana varpit na vabura ia.
- ⁸ A ura kauna dir rap tar ia ta ra ubene,
Ma i rua ra tubatuba ai ra kun.
- ⁹ A inabut na kakene i papa ta ra kun,
Ma ra vapir i tut me.
- ¹⁰ Ma di pale ive pa ia aro ra pia,
Di kapi bat ra ngaina me.
- ¹¹ A umana magit na bunurut dia ki kikel ia, diat
a vaburut ia,
Ma diat a karat ra inabut na kakene.
- ¹² A dekdekina i panie ta ra mulmulum,
A varmonong i kiki pa ia pi na bura.
- ¹³ A minait na en ra umana ingar i ra pakana,
Maia, a kaina minait na en ra umana rakana tana.
- ¹⁴ Da rubat vue kan ra magit i ga nurnur tana,
Ma da al pa ia tadav ra luluai na bunurut.
- ¹⁵ A umana vaira diat a ki ta ra kubana,
Ma da imire ra pakar ta kana pakana.
- ¹⁶ A umana okorina diat a maroto ara ra pia tana,
Ma ra umana ingarina arama liu da mut vue.
- ¹⁷ Pa da nuk pa mule ta ra rakarakan a gunagu-
nan,
Ma ra iangina na panie ta ra bala na gunan.

- 18 Da korot vue kan ra kapa tadav ra bobotoi,
Ma da korot vue kan ra rakarakan a gunagunan.
- 19 Ba i tar mat, pa ta na na tur kia ia, ta natuna, a
tutana, ba ta tubuna, a tutana,
Pa ta tikai na ki valili ta ra kubana.
- 20 Diat maro ra matana taoai diat a kaian ure kana
bung,
Ma diat ta ra matana taur diat a ga burut.
- 21 I damana ra kubakuba i ra umana tena
varpiam,
I damana ra pakana kai nam ra tutana ba pa i
nunure God.

19

Job i nurnur ba God na vaarike ba Job i dovot.

- 1 Ma Iob i ga tata ma i ga biti:
- 2 Aivia ra bung amutal a vapurpuruan ra balagu,
Ma amutal a bubur gigi iau ma ra umana tinata?
- 3 Amutal ga vala pit iau a vinun na pakana;
Ma pa amutal vavirvir ure ra magit dari amutal
ga pait ia tagu.
- 4 Ona i dovot ba iau ga tar rara,
Kaugu nirara i ki tagu iat,
- 5 Ona amutal ki na luluai piragu,
Ma amutal takun iau ba iau vuna ta kaugu kini
na malari,
- 6 Amutal a kapa ba God iat i ga vue pukue iau,
Ma i ga kinim vake iau ma kana ubene.
- 7 Iau kukukula: Di ubu iau! Ma pa ta na i
valongore;
Iau kail upi ra maramaravut, ma pa ta na i
varkurai ure.
- 8 I ga liplip bat kaugu nga, ma iau mama bolo,

Ma i ga vabobotoi ra umana pakapakana iau vana tana.

⁹ I tar tak vue kaugu minamar,

Ma i ga kap vue ra kere kan ra ulugu.

¹⁰ I ga rip vue iau da ra pal, ma iau tar panie;

I ga rubat vue kaugu ninunuk ung da di rubat vue ra davai.

¹¹ I ga vamentalapang kana kankan ure iau,

Ma i ga luk tar iau ta diat kana umana ebar.

¹² Kana loko na tarai na vinarubu dia tut rangup ure iau,

Dia tur vartakalat bat iau

Ma dia tur kikil ra kubagu.

¹³ I tar vaki kaugu apik na tarai vailik kan iau,

Ma ra umana talaigu ave ki na vaira ma diat.

¹⁴ A umana niurugu dia ga nur vue iau,

Ma diat ave ga manga bartalaina ma diat, dia tar valubane iau.

¹⁵ Iau a vaira ka pire diat dia ki ra kubagu, ma pire diat bula kaugu umana tultul, a umana vavina; iau da ra tematana pire diat.

¹⁶ Iau oro pa kaugu tultul, ma pa i torom tagu,

Ba iau vala lul ia ma ra ngiegu.

¹⁷ Kaugu mamadang i bilak pire kaugu taulai,

Ma ra pakagu i kaina pire ra umana natugu.

¹⁸ A umana nat na bul dia kulume iau,

Ma ona iau tut dia vaula iau.

¹⁹ A umana talaigu tuna dia milikuane iau,

Ma nina iau ga mari diat, dia tut mulai ka ure iau.

²⁰ A umana urugu dia ki petep ta ra pal i ra pakagu ma ra viogu,

Ma iau tia ki ga ta ra pulegi likilikutan.

21 Amutal a ma ri iau, amutal a mari iau, a utul a talaigu;

Tago ra lima i God i tar bili iau.

22 Ta ra ava amutal korot iau da God i pait ia,
Ma ta ra ava pa amutal maur ma ra viogu?

23 Gala da tumu vake kaugu umana tinata!

Gala da tumu vake diat ta ra buk!

24 Gala da poko diat ta ra vat upi diat a tur tukum,
Ma ra pen na palariam ma ra bol, gala na boina!

25 Iau nunure ba kaugu tena valaun i laun,

Ma ta ra bung murmur na tur ati ra pia;

26 Ma ba ra lavur kalolo dia tar vakaina ra pakagu,
Ina gire boko God ma ra matagu;

27 Maia, iau iat ina gire,

Ma ra ura kiau na matagu iat dir a bobobe;
I mamat ra balagu tana.

28 Ona amutal biti: Datal a korot mur ia,

Tago ra vunapai ra varmonong i ki tana,

29 Io, amutal a burutue ra pakat na vinarubu;

Tago ra pakat na vinarubu i bali ra kankan,
Upi amutal a nunure ba ra tena varkurai i ki.

20

*Sopar i varvai ure nam ba na vana rikai pire ra
umana tena varpiam*

¹ Ma Sopar ra te Nama i ga tata ma i ga biti:

² A nuknukigu i tata bali iau,

Tago i malamalapang ra balagu.

³ Iau ga valongore ra tinata varbat nina i vul iau,

Ma ta kaugu minatoto ra tulungeagu i tata bali iau.

⁴ Dave, pa u ga nunure ba papa amanamana iat, Ma papa di ga vaki ra tutana ta ra rakarakan a gunagunan,

⁵ A tena varpam pa i tia kakakalai vavuan, Ma ra gugu kai ra tutana vakuku i kom pit?

⁶ Ona i ngala tuk ta ra bala na bakut, Ba ra uluna i tadav ra bakut,

⁷ Da kamare vue da ra putana;

Ma diat dia ga nunure diat a titir dari: I ki ave?

⁸ Na panie da ra ririvon, ma pa da na tadav ia; Maia, da korot vue da ra ninana ta ra marum.

⁹ Ra kiau na mata i nina i ga gire pa ia, pa na gire mule;

Ma kana gunan pa na na mule.

¹⁰ A umana natuna diat a anan upi ra maramar-avut kai ra umana luveana, Ma ra umana lima i diat diat a valilikun kana tabarikik.

¹¹ Ba ra umana uruna dia dekdek boko da ra barmana,

Na mat damana ta ra tobon.

¹² Gala ra varpam i kalami ta ra ngiene,

Ma gala i ive ta ra vavai na karameana,

¹³ Ma gala i valaun vake boko ta ra ngiene,

Ma pa i mainge ba na marue vue,

¹⁴ Gala ra nian ta ra balana na mapak,

Ma na da ra taring kai ra umana vui tana.

¹⁵ Na marue vue ra tabarikik nina i ga konom vake,

Ma God na vairop vue kan ra balana.

¹⁶ Na num pa ra taring kai ra umana vui;

A ngie i ra vui na karat doka.

17 Pa na gire ra umana tava alir,
Dia alir ma ra polo na livur ma ra bira na polo na
u.

18 Nam i ga ongor upi ia, pa na konom ia, na
valilikun ia ka;

Ma pa na gugu ta nam i ga lu varurue.

19 Tago i ga ki taun ra umana luveana ma i ga nur
vue diat;

I ga kale pa ra pal nina pa i ga pait ia.

20 Ma tago pa i ga ngo ta ra parurai,
Pa na tia valaun pa ta magit nina ba i mainge.

21 Tago pa ta magit i ga ki valili ta nina i ga ra pa
ia;

Damana kana kini na uviana pa na tur vatikai.

22 Ta kana kini na uviana na ki kaina;
Ma ra dekdek na kini na malari na tadav ia.

23 Ba i to na vabuka ra balana,
God na karangap ure,

Ma kana kankan na bura taun ia ba i iaian.

24 Ba i lop kan ra vargal na palariam,
Da ponok ia ma ra panak di pait ia ma ra palariam
gobol.

25 Ra pu i ga vila vurpu uro ra muruna,

Ma ra ngie na pu i ga toro ra katina;

I burut na kaia.

26 A bobotoi i ki na vaninara ure kana lavur
ngatngat da magit;

A iap nina pa ta tutana i vu ia na tun vue;
Na tun vue bula ra magit i ki valili ta ra kubana.

27 A bala na bakut na vaarike kana varpiam,

Ma ra rakarakan a gunagunan na tut ure.

28 Da mulue vue ra lavur tabarikik ta ra kubana,
Da kap vue diat ta ra bung na kankan kai God.

29 Go iat ra tiniba kai God nina i tibe ra tena varpiam me,
A magit ba na kale pa ia tai God.

21

Job i tata dekdek ba ra umana tena varpiam dia ki bulu

- 1 Ma Iob i ga tata ma i ga biti:
- 2 Amutal a valongore bulu kaugu tinata,
Ma na da ra tinata na varmaram pire mumutal.
- 3 Amutal a tul tar iau pi ina tata,
Ma ba iau tar tata par, io, una varkulumai.
- 4 Dave, iau tata na urur ure ra tarai laka?
Ma ta ra ava ina ki vovovon?
- 5 Amutal a gire iau, ma amutal a kaian,
Ma amutal a karat liman tana.
- 6 Ba iau nuknuk tana iau kaian mat,
Ma i dadadar ra pakagu.
- 7 Ta ra ava vang a umana tena varpiam dia laun,
Ta ra ava dia laun vue mangoro na kilala ma dia dekdek ma dia rangrang?
- 8 A umana natu i diat diat a tavua bulu pire diat,
Ma kadia umana bul mur ta ra luaina mata i diat.
- 9 Dia ki bulu ta ra kubakuba i diat,
Ma ra virit kai God pa i tadav diat.
- 10 Kadia bulumakau, a tomotoina, i varvangala bulu vatikai;
Ma kadia tana na bulumakau i kakakava bulu.
- 11 Dia tulue kadia umana bul da ra kikil na sip,
Ma ra umana natu i diat dia malagene ma ra gugu.
- 12 A pagol ma ra kudu dir maravut diat ta ra kakailai,
Ma dia gugu ta ra nilai ra tataru.

13 Dia ki na uviana ta kadia kilala na nilaun,
Ma dia vana ba ta ra ruarua na tulungen ma ra
malmal.

14 Dia biti tai God: Una vana kan avet,
Tago pa ave mainge ba avet a matoto ure kaum
lavur nga.

15 To ia ra Dekdek Muka upi avet a toratorom
pirana?

Ava bar avet a vatur vake, ona avet a araring
tadav ia?

16 Dave, pa dia kure vang ra nga ba diat a uviana
tana?

A ninunuk kai ra umana tena varpam i ki vailik
kan iau.

17 Aivia ra pakana di pun ra lamp kai ra umana
tena varpam?

Ba ra varmonong i tadav diat?

Ba God i vakadik diat ta kana kankan?

18 Ba dia da ra mapina kunai a vuvu i purpuruke,
Ma da ra pal i ra vit a ngala na vuvu i kapkap vue?

19 Amutal biti: God i vung vake kana balbali ure
ra umana natuna.

Boina ba na bali ia iat, upi na kairane.

20 Boina ba ra kiau na matana na gire kana
vinirua,

Boina ba na mome ra kankan kai ra Dekdek
Muka.

21 Kana mangana ninunuk ava ure diat ta ra
kubana ba i tar mat,

Ba di kutu pit kana umana gaigai na nilaun?

22 Dave, i tale ta tikai pi na tovo vamatotone God,
Tago i ki na varkurai ure diat dia ki arama?

23 Ta tikai i mat ba i lagar boko,

Ba i ki na malmal ma i ki bulu,

²⁴ Kana umana pal a tava dia buka leke ma ra polo
na u,

Ma ia iat pa i bilua.

²⁵ Ta ra tikai i mat ba i kankadik ra tulungeana,

Ma pa i ga tia kairane ta bo na kini.

²⁶ Dir par di punang dir ta ra pia,

Ma ra umana kalolo dia kakakao taun dir par.

²⁷ Ea, iau nunure ra nuknuk i mumutal,

Ma ra umana magit amutal nuknuk kakaina ure
iau tana.

²⁸ Amutal biti laka: Akave ra kuba i ra luluai?

Akave ra kubakuba i ra umana tena varpam?

²⁹ Dave, pa amutal ga tir ra umana tena vinavana
laka,

Ma pa amutal ga kapupi kadia varvai,

³⁰ Ba ra tena varpam i langalanga ta ra bung na
varmonong,

Ma i pila ta ra bung na kankan?

³¹ To ia i varvai kapa pirana ure kana mangaman-
gana?

To ia i kure vakaina ure ra umana kaina magit i
ga pait ia?

³² Ba di puak ia ma ra variru tadav ra tung na
minat,

Di mono bat ra babang na minat.

³³ A pia ta ra male i kalakalami pirana;

A tarai par dia murmur ia,

Ma ra kor dia lualua tana.

³⁴ Ta ra ava amutal vamaram vakuku iau?

Kamumutal lavur tinata na balbali a vaongo ko.

22

Elipas i takun Iob ure ra ngala na varpiam

- ¹ Ma Elipas ra te Teman i ga tata ma i ga biti:
² Dave, i tale ta tikai pi na vadongone God?
A dovotina nina i kabinana i vadongone ia iat
mulai.
³ Dave, ra Dekdek Muka i gugu vang, ona i takodo
kaum mangamangana?
Ba i kale pa ta magit, ona u ko kakit?
⁴ Dave, i pit u, ma i varkurai ure u laka,
Tago u burut ure?
⁵ I ngala kaum varpiam, laka?
Ma pa ta mutuaina ta kaum bilak na mangaman-
gana.
⁶ Tago u ga kap vakuku ra umana vuvung varirap
pire turam,
Ma u ga tak vue ra mal kai ta umana upi dia
tavaturia.
⁷ Pa u ga tul tar ta tava pire diat dia bilua upi diat
a momo,
Ma pa u ga tabar vamaur diat dia mulmulum.
⁸ A rangrang na tutana i ga kale vanavana ra
gunan,
Ma nina di ga manane i ga ki tana.
⁹ U ga tulue ra umana ua na vavina, ma pa ta
magit ta ra lima i diat,
Ma u ga bubur ra lima i ra umana nat na ling.
¹⁰ Damana a umana kun dia va kikil u,
Ma ra bunurut i tup vakaian u;
¹¹ Kaum kapa i bobotoi ka,
Ma ra lovon i alir taun u.
¹² Dave, God pa i ki vang arama ra bala na bakut?

Una gire ra umana tagul arama liu, dia ki arama
liu kakit iat!

13 Ma u, u biti: Ava vang God i nunure?

Na kure valar pa diat vang dia ki ta ra vavai ra
ngala na bingnimuna?

14 I vanavana ta ra ul a bakut,

Ma pa i gire dat, tago a dekdek na bakut i tuba bat
ia.

15 Una mur laka ra nga kai ra umana tena
varpian, papa amana iat?

16 Di ga ra vue diat ba pa i ot boko kadia kilala na
nilaun,

Ma ra lovon i ga kap vue ra vunapai diat.

17 Dia ga biti tai God: Una vana kan avet,

Ma, Ava bar avet a vatur vake tai ra Dekdek
Muka?

18 Ma i ga vabuka ra kubakuba i diat ma ra bo na
tabarikik;

A ninunuk kai ra umana tena varpian i ki vailik
kan iau.

19 A umana tena takodo dia gire ma dia gugu;

Ma diat dia langalanga kan ra varpian dia non-
gone diat,

20 Ma dia biti: A dovotina di ga vapanie vue diat
dia ga tut ure dat,

Ma ra magit i ga ki valili, a iap i ga en vue.

21 Amur a ki na varnununurui ma God, ma una ki na
malmal;

Damana a boina na tadav u.

22 Una kapupi ra tinata na vartovo nina i irop kan
ra ngiene,

Ma una kodop vake kana lavur tinata ta ra balam.

- 23 Ona una talil tadav ra Dekdek Muka ma ra variru,
 Ma ona una tak vue ra kaina mangamangana kan ra kubam,
- 24 Ma ona una vue tar kaum ngatngat na tabarikik ta ra tobon,
 Ma kaum goled maro Opir livuan ta ra umana vat ta ra tava alir,
- 25 Upi ra Dekdek Muka, ia kaka nam kaum ngatngat na tabarikik,
 Ma na da ra ngatngat na silva piram;
- 26 Damana una ga ta ra Dekdek Muka,
 Ma una tadaraka urama pire God.
- 27 Ba una araring tadav ia na valongore u,
 Ma una pait ot pa kaum lavur vavalima.
- 28 Ra magit u nuknuk ure, da pait ot pa ia,
 Ma ra kapa na pupua ta kaum lavur nga.
- 29 Tago God i varuva nina i malamala ngala,
 Ma i valaun nina i madu ra balana.
- 30 I valaun nina i langalanga kan ra varpiam;
 Maia, da valaun u tago i gomgom ra limam.

23

Iob i anan upi na vadovot pa ra maukuana ta ra luaina mata i God

- 1 Ma Iob i ga tata ma i ga biti:
- 2 Kaugu tinata na urur i mamat boko go,
 Ra mamat na limana i ki taun iau, ma iau riri tana.
- 3 Ea, gala iau ti nunure ra pakana i ki tana,
 Upi ina tadav kana kiki iat!
- 4 Ina vaarike kaugu kini pirana,
 Ma ra ngiegu na buka ma ra tinata ure.

⁵ Ina kapa ure kana balbali piragu,

Ma ina matoto ta kana tinata.

⁶ Dave, na barat iau laka ma kana dekdek?

Pata; na valongore ke iau.

⁷ Abara na topa ra tena takodo pi na vartoto me,

Ma kaugu tena varkurai na pala vakakit vue iau.

⁸ Ia kaka, iau vana aro na lua, ma pa i ki abara;

Iau vana aro namur, ma pa iau gire tadav ia;

⁹ Iau mama tikan upi ia ta.ra papar a maira,

Ma ba iau tur tapuku tadav ra papar a lima tuna,

pa iau na tadav ia.

¹⁰ Ma ia iat i kapa ure kaugu nga,

Ma ba na ga valar ot pa iau, ina vana rikai da ra

goled.

¹¹ A kaugu i tar vanavana ta kana nga;

Iau ga mur kana mangamangana, ma pa iau ga

vana irai.

¹² Iau ga mur vatikene kana lavur vartuluai;

Ma kana lavur tinata dia ga ngatngat piragu ta dir

ma ra agu nian.

¹³ Ia kaka, to ia bar na vaenana pa ra nuknukina?

I pait ot pa nam ba i mainge ba na pait ia.

¹⁴ Nam ra magit di ga tibe value ure iau, ia iat i

pait ia;

Ma mangoro na magit damana dia ki pirana.

¹⁵ Damana i purpuruan ra balagu ta ra luaina

matana;

Ma ba iau nuknuk ure, iau ti burut i tana.

¹⁶ Tago God i ga vabilua ra nuknukigu,

Ma ra Dekdek Muka i ga vapurpuruan iau;

¹⁷ Tago di vapurpuruan iau ma ra bobotoi,

Ma ra bingnimuna i tuba ra matagu.

24

Job i tata urur ba God i nur vue ra varpam

- ¹ Ta ra ava ra Dekdek Muka pa i kubu mule ra
umana bung nina ba na varkurai ta diat?
Ta ra ava diat dia nunure pa dia gire kana umana
bung na varkurai?
- ² A umana tena varpam dia kari vue ra umana
vat na langun;
Ma dia ra pa ra umana kikil na sip ma dia tabar
diat.
- ³ Dia korot vue ra as kai ra nat na ling,
Ma dia tak pa ra bulumakau kai ra ua na vavina
ure ta vuvung varirap.
- ⁴ Dia tulun vue diat dia ki na niiba kan ra nga;
Damana ra umana luveana ta ra gunan dia parau
varurung.
- ⁵ Ea, da ra umana kuabar na as ta ra bil
Dia vanavana upi kadia varvakai, ma dia tikan
vurvurbit upi ra nian;
A nian ai ra umana natu i diat i ki ta ra bil.
- ⁶ Dia dodoko ta ra umauma na kon,
Ma dia tangatanga ta ra umauma na vain kai ra
umana tena varpam.
- ⁷ Dia vava ta ra marum ma pa ta mal,
Pa kadia ta mal na tubatuba ure ra madoldol.
- ⁸ A bata marama ra ul a luana i puk ra paka i diat,
Ma dia tur bakit ta ra umana vat.
- ⁹ (Ta umana dia ra vue ra nat na ling kan ra u i
nagu,
Ma dia ra pa natu i ra luveana upi ra vuvung
varirap.)
- ¹⁰ Dia vana vurvurbit ma pa kadia ta mal;

Ma dia ki na mulmulum ba dia kap ra umana
vinvin kon;

¹¹ Dia bing ra dangi ta ra uma na oliva;
Ma dia mar ba dia ruarua ra tung na polo na vuai
na vain.

¹² A umana minait dia oir ta ra bala na pia na pal,
Ma ra umana kinkin dia kukukula;
Ma God i nur vue kadia niaring.

¹³ Ta umana dia tur bat ra kapa,
Dia tuptup ure ra umana nga tana,
Ma pa dia mainge ba diat a mur diat.

¹⁴ Ra tena vardodoko i tut ta ra kavunvun,
Upi na doko ra umana luveana ma diat dia ki na
niiba;

Ma i da ra tena nilong ta ra marum.

¹⁵ Ra tena nipo i ki pa ra talvivi,
I pulu ra matana,

Ma i biti: Pa ta tikai na gire iau.

¹⁶ Ta ra marum dia rerebeng ma dia dola ruk ta
ra umana pal;

Dia ki parau ta ra keake,
Tago pa dia nunure ra kapa.

¹⁷ Ra malana i da ra malur na minat pire diat;
Tago dia bartalaina ma ra lavur magit na bobotoi.

¹⁸ Amutal biti: A lovon i kap vue diat;
Ra tinata na varvabilak i ki taun kadia pia;
Pa dia rua mule kadia uma na vain.

¹⁹ A kilala na keake ma ra malamalapang dir
vapanie vue ra tava alir maro ra lualuana;
Damana ra ruarua na tulungen i pait ia pire diat
dia varpam.

20 Kana gunan iat na nuk vue,
 Pa da nuk pa mule ra iangina;
 Da rubat vue ra varpam da ra davai i maroto.
 21 I vakaina nina i biu,
 Ma pa i pait ra boina pire ra ua na vavina.
 22 Ia kaka God i valokon ra nilaun kai ra umana
 rangrangina ta ra dekdekina;
 Dia lagalagar mulai ba dia ga nuk ia ba diat a mat.
 23 I tul tar diat pi diat a ki bulu, ma diat a tur
 padikat;
 Ma i mataure kadia lavur vinavana.
 24 Di vangala diat ure ta paupau kilala, ma dia
 vana ka;
 Dia makuk ma dia maranga da ra davai;
 Ma di doko diat da di doko ra kon.
 25 Ona pata, to ia bar na takun iau ba iau
 vavaongo,
 Ma na varvai ba kaugu tinata ia ra tinata vakuku?

25

*Bildad i biti ba pa i tale ra tarai pi diat a takodo
 ta ra mata i God*

1 Ma Bildad ra te Sua i ga tata ma i ga biti:
 2 God i varkurai ma ra dekdek na varkurai;
 I vamalmal ra gunan arama liu.
 3 To ia bar na luk valar pa kana umana loko na
 tarai na vinarubu?
 Ma to ia bar kana kapa pa i pupua taun ia?
 4 A tutana na takodo dave ta ra mata i God?
 Ma nina ba ra vavina i kava na gomgom dave?
 5 Ea, a gai iat pa i bagabagele pirana,
 Ma ra umana tagul pa dia gomgom ta ra luaina
 matana;
 6 Ma dave bar ra tutana, nina a kalolo ko,

1 Ma ra natu i ra tutana, nina a kariuriu ka!

26

Iob i varveai ba God i kure ra lavur magit par

¹ Ma Iob i ga tata ma i ga biti:

² U ga maravut davatane nina ba pa i ongor?

U ga valaun davatane ra lima na binilua?

³ U ti vala kapi ra varvateten pire nina ba pa i kabinana,

Ma ra bo na minatoto bula!

⁴ U ga tatata laka pire to ia?

Ma u ga vaarike vang ra nuknuk i to ia?

⁵ A umana tulungen dia dadadar

Ara ta kadia gunan ta ra vavai na ta.

⁶ A ruarua na tulungen i manga tapapa pirana,

Ma pa ta tubatuba ta ra tavul a vinirua.

⁷ I ga vuare ra bala na bakut ta ra maup aro ra matana labur,

Ma i vataba ra rakarakan a gunagunan ta ra maup.

⁸ I pulu bat ra tava ta kana umana bakut,

Ma ra bakut pa i puongo tana.

⁹ I tuba ra matana gai,

Ma i talare kana bakut taun ia.

¹⁰ I ga pait ra langun abara ta ra ul a ta,

Ma i ga tibe varbaiane ra bobotoi kan ra kapa.

¹¹ A umana pagapaga ai ra bala na bakut dia dadadar

Ma dia kaian ta kana vartigal.

¹² I ga vango ra ta ma ra dekdekina;

I ga ubu Rab ta kana minatoto.

¹³ I ga mar ra bakut ma kana ubar;

Ra limana i ga go vakinkin ra vui, a tena vinilau.
¹⁴ Ma go a ik a gamgavuna ka ta kana mangaman-
 gana;
 Ma ra magit da valongore ure, ia ra varmaianao
 i memeap uka!
 To ia laka i nunure rit ra dekdekina iat?

27

*Iob i varvai ure nam ba na vana rikai pire ra
 umana tena varpiam*

¹ Ma Iob i ga tur pa mule kana varvai, ma i ga biti:
² Da God, nina i ga tak vue ra varkurai takodo kan
 iau, i laun;
 Ma ra Dekdek Muka, nina i ga vapurpuruan ra
 balagu, i laun;
³ Ba iau laun boko,
 Ma ra Tulungea i God i ki boko tagu;
⁴ A ura bul na ngiegu pa dir a vaongo,
 Ma ra karamaegu pa na vartuam.
⁵ Pa iau mulaot ba kaum tinata i dovot;
 Pa ina varpuai ure kaugu mangamangana takodo
 tuk ta ra bung ba ina mat i tana.
⁶ Iau vatur vake kaugu mangamangana takodo,
 ma pa ina nur vue;
 A balagu pa na takun iau ba iau laun boko.
⁷ Boina ba kaugu ebar na da ra tena varpiam,
 Ma nina i tut ure iau, boina ba na da ra bilak na
 tutana.
⁸ Tago na topa nina i piam vue God dave ba i kale
 ta ngala na tabarikik,
 Ta ra pakana bung ba God na tak vue ra tu-
 lungeana?
⁹ Dave, God na valongore ra nilaina laka,

Ba ra varmonong i tadav ia?

¹⁰ Dave, na gugu muka laka ure ra Dekdek Muka,
Ma na vala kail tadav God?

¹¹ Ina vateten u ure ra lima i God;
Ma pa ina ive nam i ki pire ra Dekdek Muka.

¹² Ea, amutal tar kapa ure ra dari;
Ta ra ava bar amutal papait vakuku?

¹³ Go iat ra tiniba ba ra tena varpam na vatur
vake tai God,
Ma ra umana tena vakavakaina diat a kale pa ra
dari tai ra Dekdek Muka.

¹⁴ Ona ra umana natuna diat a peal, diat ai ra
pakat na vinarubu;
Ma ra umana bul mur tana diat a ki na mulmu-
lum.

¹⁵ Diat dia ki valili, diat a mat ta ra kaina minait,
Ma kadia umana aua pa diat a tangie diat.

¹⁶ Ona i vung varurue ra silva pi na peal da ra
tobon,
Ma ra umana mal upi diat a peal da ra pia
petpetep;

¹⁷ A umana tena takodo diat a vung ra umana mal
nina i ga vaninare,
Ma diat dia langalanga diat a tibe ra silva.

¹⁸ Ra pal nina i pait ia i da ka ra po na kabiloko,
Ma da ra pal na turturup nina ra tena minakila i
pait ia.

¹⁹ Ba i va na pal i uviana boko, ma ia ra mutuaina
tana;

Ba i tavangun, di tar kari vue.

²⁰ A umana magit na bunurut dia tadav ia da ra
lovon;

Ma ra dekdek na labur i kap vue ta ra marum.

²¹ A kalivuvur maro ra matana taur i puak vakakit vue;

Maia, i tak vue kan kana pakana.

²² God i tupatupar ia, ma pa i mari ia;

Ma i mama lop kan ra limana.

²³ A tarai diat a pakate vue,

Ma diat a itinge vue kan kana gunan.

28

A tarai dia tikan upi ra minatoto

¹ A tung i ki, nina di kal ra silva tana,

Ma ra pakana ure ra goled di vagomgom ia tana.

² A palariam di kap pa ia ta ra bala na pia,

Ma ra palariam gobol di tuntun vapolo pa ia kan ra vat.

³ A tarai dia uvia pa ra bobotoi,

Ma dia tikatikan ara iat

Upi ra umana vat ta ra ngala na bingnimuna.

⁴ Dia kal ra tung ta ra pakana vailik kan ra tarai;

A umana tena vinavana dia nuk vue diat;

Dia taba ta ra vinau ura ta ra bala na tung, ma dia kokokolil.

⁵ A nian i vana rikai ta ra pia;

Ma ara iat di pelegi ra umana vat ma ra iap.

⁶ A umana sapir dia ki ta ra umana vat,

Ma dia kap pa ra umana pakana goled.

⁷ A minigulai pa i nunure ra nga tadav ia,

Ma ra kiau na mata i ra taragau pa i na tadav ia.

⁸ A umana leing pa dia ga rua ia,

Ma ra dekdek na leon pa i bolo tana.

⁹ A limana i ongor ta ra dekdek na vat,

Ma i pukue vue ra umana lualuana.

¹⁰ I kal ra umana niiga ta ra umana vat,
Ma ra kiau na matana i na tadav ra magit i
ngatngat.

¹¹ I tur bat ra umana tava upi koko diat a nininim
rikai,
Ma i kap vaarike ra magit i ga ki ivai tadav ra
kapa.

¹² Di tadav ra kabinana ave?
Ma akave ra gunan a minatoto i tavua tana?

¹³ A tarai pa dia nunure ra nga tadav ia,
Ma ta go ra nilaun pa ta tikai i tikan tadav ia.

¹⁴ Ra lamanana i biti: Pa i bang ati;
Ma ra ta i biti: Pa i ki tagu.

¹⁵ Pa da kul pa ia ma ra goled,
Ma pa da valar ra mataina ma ra silva.

¹⁶ A goled maro Opir pa i topa ia pi da kul ia me,
Ma ra ngatngat na beril ma ra sapir bula, pata.

¹⁷ A goled ma ra glas pa dir boina tana,
Ma pa di varkiane ma ra umana marmar na
goled.

¹⁸ A raga ma ra kristal, pa da vatang dir ure;
Maia, a kabinana i manga ngatngat ta dir ma ra
kiau na kalagi.

¹⁹ A topas maro Etiopia pa i boina tana,
Pa ta goled i manga mamat da kul ia me.

²⁰ A kabinana i arikai mamave?
Ma akave ra gunan a minatoto i tavua tana?

²¹ Di ive kan ra mata i ra umana launa,
Ma ra umana beo liuliu pa dia na tadav ia.

²² A tavul a vinirua ma ra minat dir biti:
Amir valongore ke ra varvai ure.

23 God i nunure ra nga tana,
 Ia kaka i nunure ra gunan i ki tana.
 24 Tago i gire tuk ra lavur langun ta ra rakarakan
 a gunagunan,
 Ma i matoto ure ra gunagunan par ta ra vavai na
 bakut.
 25 Ba i ga kure value ra dekdek i ra vuvu,
 Ma i ga valar bula ra ta;
 26 Ba i ga vatur ra umana varkurai ure ra bata,
 Ma i ga pait ra nga ure ra meme;
 27 Ta nam ra e i ga gire ma i ga vaarike;
 I ga vatur ia, ma i ga valar ot pa ia.

28 Ma i ga biti tai ra tarai:
 Ea, ba di ru ra Luluai, ia ra kabinana nam;
 Ba di lop kan ra varpian, ia ra minatoto nam.

29

Iob i nuk vake kana kini na gugu lua

1 Ma Iob i ga tur pa mule kana varvai, ma i ga biti:
 2 Gala na boina ba ina varogop uka ma lua,
 Ta nam ra umana bung ba God i ga mono bat iau;
 3 Ba kana lamp i ga birao taun ra ulugu,
 Ma iau vanavana ta ra bobotoi ma kana kapa;
 4 Da kaugu kini ba iau ga tutana ot,
 Ba God i ga ki ta ra kubagu;
 5 Ba ra Dekdek Muka i ga maravut iau,
 Ma ave ga ki ma ra umana natugu;
 6 Ba ra polo na u i ga alir ta kaugu lavur vinavana,
 Ma ra dangi i ga alir rikai kan ra vat ure iau!
 7 Ba iau ga vana ta ra mataniolo ai ra pia na pal,
 Ma ba iau ga vaninare kaugu kiki ta ra tavul a
 kivung,

8 Ra umana barmana dia ga parau ba dia ga gire iau,

Ma ra umana patuana dia ga tut;

9 Ra umana luluai dia ga ngo kan kadia pirpir,

Ma dia ga ki mut;

10 Ra nilai ra umana ngalangala i ga da ka ra varmaianao,

Ma ra karamea i diat i ga ki petep ta ra ul a ngie i diat.

11 Ba di ga valongore ure iau, di ga tata vadoane iau,

Ma ba di ga gire iau, di ga pite pa iau;

12 Tago iau ga maravut ra umana luveana ba dia ga tangi,

Ma ra umana nat na ling ba dia ga iba upi ra maramaravut.

13 Diat dia ga to na mat dia ga tata vadoane iau,

Ma iau ga vagugu ra bala i ra ua na vavina.

14 Iau ga mong ma ra mal na mangamangana takodo;

Ma kaugu takodo na varkurai ia kaugu olovoi ma kaugu kere na minamar.

15 Iau ga kiau na mata pire ra umana pula,

Ma ra keke pire ra umana kakak.

16 Iau a tama i diat dia ga ki na niiba,

Ma iau ga tikan pa ra varkurai ure nina i ga vaira piragu.

17 Iau ga bubur ra pal a ngie i ra tena varpiam,

Ma iau ga al vairop vue ra magit i ga ra pa ia kan ra ngiene.

18 Ma iau ga nuk ia: Ina mat ta kaugu po,

Ma ina vapeal kaugu umana bung upi diat a da
ra veo;
 19 Ra okorigu i vana tadav ra tava,
 Ma ra mavoko i ki ta ra ingarigu ta ra marum,
 20 A minamarigu i ongor piragu,
 Ma kaugu panak i kalamana vatikai ta ra limagu.
 21 A tarai dia ga ki pi diat a valongore iau,
 Ma dia ga ki mut upi ina vateten diat.
 22 Kaugu pирpir i ga bura taun diat,
 Ma ba i ga par kaugu lavur tinata, pa dia ga tata
mulai;
 23 Dia ga ki pa iau da dia ga ki pa ra bata;
 Ma dia ga manga panganga da ure ra bata namur.
 24 Iau ga mata lagar pa diat dia ga ngarao,
 Ma pa dia ga pidimuane ra talapar i ra matagu.
 25 Iau ga ki na luluai pire diat ba iau ga pilak tar
kadia nga,
 Ma iau ga kure diat da ra king i kure ra tarai na
vinarubu,
 Da tikai i vamaram diat dia ki na niligur.

30

Iob i tata na niligur ure kana kini na malari go

1 Ma go ra umana barmana dia kulume iau,
 A umana natu i diat nina pa dia ga ko
 Pi bea diat a ki varurung ma ra umana pap ta
kaugu kikil na sip.
 2 Maia, a dekdek i ra lima i diat na topa ra ava ure
iau?
 Go diat nina ra dekdek i diat i ga panie.
 3 Dia palaur ta ra niiba ma ta ra mulmulum,
 Ma dia nganga ra pia aro ta ra bil;
 4 Dia rubat ra ta aro ra pui,

Ma ra okor i ra nokanoko ure ra marua i diat.
5 Di korot vue diat kan ra mata i ra tarai;
Dia vakaunga murmur diat da ure ra tena nilong.
6 Dia ki ta ra umana male dia marungrung,
Ma ta ra umana tung ma ta ra umana babang.
7 Dia kukukula ta ra pui;
Dia va varurung ta ra vavai na kalang.
8 Diat a umana natu i ra umana lunga, maia, a
umana natu i ra umana tutana vakuku,
Ma di ga korot vue diat kan ra gunan.
9 Ma go dia pite iau ta kadia kakailai,
Ma iau da ra tinata na varvaula livuan ta diat.
10 Dia milikuane iau, dia turtur irai kan iau,
Ma dia gami ra pal a matagu.
11 Tago God i ga pala ra kuara iau vi pit me, ma i
ga varuva iau,
Dia papait vakuku ta ra luaina matagu.
12 A tarai vakuku dia tut ta ra papar a limagu tuna,
Dia korokorot iau,
Ma dia vatur ra umana magit upi ina virua tana.
13 Dia vakaina kaugu nga,
Ma pa ta tikai i tur bat diat,
Ba dia ongor upi ina virua.
14 Dia olo da ta ra ngala na mata;
Dia vila olo tadav iau ta ra liplip i tarede.
15 Damana a umana magit na bunurut dia tadav
iau;
Dia vu vue kaugu minamar,
Ma kaugu bo na kini i panie da ra bakut.

16 Ma go ra balagu i mamat ma ra tinabun,
Ma ra umana bung na varmonong dia kinim vake
iau.

- 17 Ta ra bung na marum di go ra umana urugu,
Ma ra kinadik tagu pa i nunure ra ningo.
- 18 A dekdek i kaugu minait i vadur kaugu mal;
Ma i dadat tagu da ra tabara.
- 19 God i vue tar iau ta ra pikai
Ma iau da ka ra tobon ma ra kabu na iap.
- 20 Iau kail tadav u, ma pa u bali iau;
Ma ba iau tur, u tia gigira tamtavun uka tagu.
- 21 U tar pukue kaum mangamangana, ma pa u
mari mule iau;
U vakaina iau ma ra dekdek i ra limam.
- 22 U puak tar iau urama ta ra ul a vuvu, ma u vaki
iau tana;
Ma u vakaina iau ta ra karangap i ra vuvu.
- 23 Iau nunure ba una ben pa iau tar ta ra minat,
Tadav ra pal di ga tibe pi kai ra umana launa par.
- 24 Dave, nina i to na virua pa na tulue laka ra
limana,
Ma pa na kail laka upi ta maramaravut ta ra ana
varmonong?
- 25 Dave, pa iau ga tangi ure nina i ga ki kaina,
Ma ra balagu pa i ga tabun ure diat dia ga ki na
niiba?
- 26 Ma ba iau ga ungunng pa ra boina, a kaina ka i
ga arikai;
Ma ba iau ga ungunng pa ra kapa, a bobotoi ka i ga
arikai.
- 27 A balagu i malamalapang, ma i purpuruan;
A umana bung na varmonong dia ga tadav iau.
- 28 I korong ra pakagu, ma pa i vuna ta ra keake;
Iau tur rikai ta ra kivung, ma iau kail upi ra
maramaravut.
- 29 Iau a tura i ra umana kuabar na pap,

Ma ra talai ra umana murup.

³⁰ A pal a pakagu i korong ma i tapapak kan iau,
Ma ra urugu i avavian ta ra malamalapang.

³¹ Di pukue kaugu pagol upi ra tinabun,
Ma kaugu vuvu upi ra nilai diat dia tangtangi.

31

Iob i tata dekdek ba i dovot kana mangamangana

¹ Iau tar pait ra kunubu ure ra ura kiau na matagu;

Ina bobo davatane ta gara na vavina?

² Ava bar ina vatur vake tai God ure nam,
Ma ava bar ra Dekdek Muka na tul tar ia tagu ure?

³ Dave, ra tena varpiam pa na vatur vake laka ra varmonong,

Ma diat dia varpiam pa diat a kale pa ra vinirua?

⁴ Pa i gire vang kaugu lavur mangamangana,
Ma pa i luk vang kaugu umana tak keke?

⁵ Gala iau ga vanavana upi ra magit vakuku,
Ma gala ra kakigu i ga vutvut upi ra vartuam;

⁶ (Boina ba da valar iau ta ra valavalar na mamat i takodo,

Upi God na nunure ba i takodo ra maukuagu!)

⁷ Gala iau ga vana rara,

Ma ra balagu i ga mur ra kiau na matagu,

Ma ta magit i dur i ga ki petep ta ra limagu;

⁸ Boina ba ra umana enana diat a en nam iau ga vaume;

Ma boina ba da rubat vue kaugu uma.

⁹ Gala ra balagu i ga anan upi ta vavina,

Ma gala iau ga tar kiki ta ra matakilalat kai talaigu;

¹⁰ Boina ba kaugu taulai na tultul ure ta enana, Ma ra umana enana diat a po me.

¹¹ Tago nam ia ra kaina magit, A bilak na magit nina ba da kure;

¹² Tago nam ia ra iap nina i vavaimur upi ra tavul a vinirua, Ma na en vapar vue ra lavur vuai kaugu papalum.

¹³ Gala iau ga nur vue ra kinail kai kaugu tultul, a tutana ba ra vavina, Ba dia ga kail piragu;

¹⁴ Ava ina pait ia ba God i tut na varkurai? Ma ba i titir, ava ina tatike?

¹⁵ Dave, kaugu tena vavaki pa i ga vaki vang bula kaugu tultul? Dave, pa i ga pait vardadane amir ta ra tatal na bul?

¹⁶ Gala iau ga muie ta magit tai ta luveana, Ba iau ga nur vue ta ua na vavina pi na tangtangi ma ra niiba,

¹⁷ Ba iau ga ian varkolono Ma pa iau ga tabar ra umana nat na ling;

¹⁸ (Tago da tama i ra bul i balaure natuna, damana iau ga balaure,

Ma iau ga lue rap ia papa ra bala i nana;)

¹⁹ Gala iau ga gire ta tikai i iba upi ra mal ma i to na virua,

Ba ta luveana ba pa kana ta mal na tubatuba,

²⁰ Ma pa iau ga vamaram ia ma kaugu pal a sip, Tuk tar i ga tata vadoane iau;

- 21 Gala iau ga al pa ra nat na ling tadav ra varkurai,
Tago iau ga nunure ba ra tena varkurai na torom tagu;
- 22 Boina ba ra kelakelegi tagu na takunu varbaiai ta ra varpakan,
Ma ra limagu na takavir kan ra ul a varagu.
- 23 Tago iau ga burutue ra varmonong kai God,
Ma pa iau ga pait valar pa ta magit ure kana ngala na kini.
- 24 Gala iau ga nurnur ta ra goled,
Ma iau ga biti tana: U kaugu tena maramaravut;
- 25 Gala iau ga gugu tago iau ga manga uviana,
Ma tago ra limagu i ga kale pa mangoro na tabarikik;
- 26 Gala iau ga gire ra keake ba i ga pupua,
Ba ra gai ba i ga talapar,
- 27 Ma ra balagu i ga vana ivai irai,
Ma ra ngiegu i ga galum ra limagu;
- 28 Nam bula a kaina mangamangana nina ba da kure,
Tago iau ga tia piam vue ra God liu.
- 29 Gala iau ga gugu ure ra vinirua kai nina i ga milikuane iau,
Ma iau ga ga ba ra kaina i ga tadav ia;
- 30 (A ngiegu pa i pait ra kaina mangamangana,
Pa iau ga tatike ra varong ure kana nilaun;)
- 31 Gala ra tarai ta ra kubagu pa dia ga biti:
To ia bar nina ba pa i maur ma ra ana nian?
- 32 Tago pa ta vaira i ga va ta ra nga;
A banbanu ai kaugu pal i ga tapapa milat ure ra umana tena vinavana;

- 33 Gala iau ga ive kaugu varpian da ra tarai,
Ba iau ga tuba, ta ra bongobongogu,
34 Tago iau ga burut ure ra tarai,
Ma ra varmilikuanai kai ra umana apik na tarai i
ga vaburut iau,
Ma damana iau ga ki mut ara ra bala na pal.
- 35 Gala ta tikai na valongore iau!
(Ea, kaugu vakilang akari! Boina ba ra Dekdek
Muka na bali iau!)
Gala ina ga vatur vake ra vartakun nina kaugu
ebar i ga tar tumu vake!
- 36 A dovotina ina puak ia ta ra ul a varagu;
Ma ina vung vapetep tar ia tagu da ra kere ta ra
ulugu;
- 37 Ina ve vapar tar ia tana ra lavur magit parika
ta kaugu vinavana;
Ma ina kakari maravai pirana da ra natu i ra king.
- 38 Gala kaugu pia i ga takun iau,
Ma ra umana nga na ipipuk ta kaugu uma dia ga
tangtangi varurung;
- 39 Gala iau ga en ra vuai ra pakana ba pa iau ga
kul ia,
Ba iau ga doko ko diat ba kadiat nam ra pia;
- 40 Boina ba a kait na tavua kia vue ra vit,
Ma ra vura vat na tavua kia vue ra barli.
- I ga par ra lavur tinata kai Iob.

32

Eliu i vaarike ba kana balbali pire Iob i dovot

¹ Ma nam ra utul a tutana pa dital ga tata pa mule Iob, tago i ga tar takodo ta ra luaina matana iat.

² Ma Eliu natu i Barakel ra te Bus ta ra apik na tarai Ram i ga kankan. I ga tata pire Iob ma ra kulot na nuknukina, tago Iob i ga ongor ba ia iat i takodo ta dir ma God.

³ I ga kulot bula ure nam ra utul a talaina, tago dital ga mama bali Iob, ia kaka dital ga takun ia.

⁴ Eliu i ga kiki ung vue dital upi na kabila tata pire Iob, tago dital ga patuana tana.

⁵ Ma ba Eliu i ga gire ba pa ta balbali ta ra ngie i dital, i ga kulot muka.

⁶ Ma Eliu natu i Barakel ra te Bus i ga tata ma i ga biti:

Iau a barmana ka, ma amutal a utul a patuana;
Kari go iau ga tia kiki mut uka, tago iau ga vavirvir pi bea ina vaarike ra nuknukigu.

⁷ Iau ga nuk ia ba i topa ka nina i ga laun vue mangoro na kilala upi na tata,
Ma nina i peal kana kilala na nilaun upi na tena vartovo.

⁸ Ia kaka a tulungen i bang ta ra tarai,
Ma ra ubar kai ra Dekdek Muka i vamatotone diat.

⁹ Vakir diat ika ra umana ngalangala dia kabinana,
Ma vakir diat ika ra umana patuana dia matoto.

¹⁰ Damana iau biti: Avat a valongore iau;
Ma ina kabila vaarike ra nuknukigu.

¹¹ Ea, iau ga ki pa kamumutal tinata,
Iau ga valongore kamumutal tinata na vartoto,
Ba amutal ga tikatikan ika upi ra umana tinata.

- 12 Maia, iau ga ki na valavalongor,
 Ma pa ta tikai ta mumutal i ga pue valar pa ra
 tinata kai Iob,
 Pa ta tikai i ga bali ot pa kana tinata.
- 13 Koko amutal a biti: Amital ga tikan tadav ra
 kabinana;
 Ia kaka God iat, vakir ta tutana, na uvia pa ia.
- 14 Tago pa i ga tata tadav iau,
 Ma pa ina bali ia da kamumutal umana tinata.
- 15 Io, dital ruva, dital ga ti ki na taur,
 Ma pa dital tak mule ra ngie i dital.
- 16 Ma dave, ina kiki ung uka vang pa dital upi dital
 a tata,
 Tago dital turtur mut uka, ma pa dital tata?
- 17 Ina kabila vatang kaugu balbali;
 Ma ina kabila vaarike ra nuknukigu.
- 18 Tago i buka ra nuknukigu ma ra lavur magit ba
 ina tatike,
 Ma ra tulungeagu i vavapil iau.
- 19 A balagu i da ra polo na vuai na vain di tuba
 bat ia ta ra pal a tava;
 Da ra kalamana paura i to na tarada.
- 20 Ina tata pi ina vango ra nuknukigu;
 Ma ina papa ra ngiegu ma ra balbali.
- 21 Pa ina nuk vangala pa ta tutana,
 Ma pa ina tia ru vakuku ta tikai.
- 22 Pa iau la ta ra variru vakuku,
 Gala pata, gala kaugu Tena Vavaki na tak vue
 kaugu nilaun.

33

Eliu i pit Iob

- ¹ Ea, Iob, una valongore kaugu pirpir,

Ma una nuk pa kaugu lavur tinata.

² Gire, iau papa ra ngiegu,

Ma ra karamaegu i tata.

³ Kaugu tinata i vaarike ke nam i takodo ta ra balagu,

Ma ra ura bul na ngiegu dir tatike ra dovotina.

⁴ Ra Tulungea i God i ga vaki iau,

Ma ra ubar i ra Dekdek Muka i ga tul tar ra nilaun tagu.

⁵ Ona una pait valar pa ia, una bali kaugu tinata;
Una tut, ma dor.a vartoto.

⁶ Ta ra luaina mata i God dor varogop uka;

Di ga pait bula iau ma ra pia petpetep.

⁷ Koko una burut ure ta magit tagu,

A limagu pa na ki dekdek taun u.

⁸ A dovotina, iau ga valongore u ba u ga tata,

Ma iau ga valongore bula ra nilaim, ba u ga biti:

⁹ I gomgom ra balagu, ma pa ta varpam tagu;

Iau langalanga ka, ma pa ta kaina mangamangana piragu.

¹⁰ Ea, i takun iau,

I nuk tar iau ba kana ebar;

¹¹ I vung ra ura kaugu ta ra babat keke,

Ma i makmakile kaugu lavur nga.

¹² Ea, go kaum mangamangana pa takodo,
damana ina bali u,

Tago God i manga ngala kakit ta dir ma ra tutana.

¹³ Ta ra ava u vartoto me,

Ba pa i valongore kaum kinail?

¹⁴ Tago God i tata tika na pakana,

Maia, a ura pakana, ia kaka ra ta.raai pa dia nuk
pa ia.

15 Ta ra ririvon, ma ra ninana na marum,
Ba ra tarai dia tarurungai,

Ba dia va mat ta kadia umana vava,

16 I vaarike ra umana magit pire diat,
I vaburut diat ma ra umana varvalai,

17 Upi na ben valilikun diat kan kadia kaina
mangamangana,

Ma na vung vue ra mangamangana kolakolo kai
ra tarai;

18 Upi na balaure bat ra tulungea i diat kan ra
tung,

Ma kadia nilaun kan ra vinirua.

19 I vapagumanene ra tutana ma ra kinadik ta
kana vava,

Ma i kankadik ra umana uruna;

20 Tuk tar ra balana i ole ra nian,

Ma pa i mainge mule ra kirip.

21 I maroro ra pakana;

Ma i palaur kakit.

22 A tulungeana i marave ra tung,

Ma ra angelo na minat i maravai ka.

23 Gala kana angelo i ki,

A tena maramaravut, tikai ta diat ra arip na
marmar,

Upi na ve ra tutana ure ra magit i takodo;

24 Ma i mari ia ma i biti:

Da valaun ia kan ra tung,

Tago iau tar tadav ra varkul ure.

25 I tubu mulai; ra pal a pakana i boina ta dir ma
ra pal a paka i ra bul,

Ma i kap mule ra dekdek i ra barmana;

26 I araring tadav God, ma God i mari ia;

I lotu tadav ia ma ra gina;
 Ma i ve ra tarai ure kana varvalaun,
²⁷ I kakailai tadav diat dari:
 Iau ga varpian uka, iau ga vanavana irai,
 Ma pa i ga kure bali iau;
²⁸ I ga valaun iau kan ra tung,
 Upi kaugu nilaun na gire mule ke ra kapa.
²⁹ Ma God i pait vartataurane go,
 A ura pakana, maia, a utul a pakana ure ra tarai,
³⁰ Upi na ben valilikun diat kan ra tung,
 Upi diat a gire mule ra kapa na nilaun.

³¹ Ea, Iob, una ki na valavalongor tagu,,
 Ma una ki mut, ma ina tata.
³² Gala kaum ta tinata, una bali iau;
 Una tata, tago iau mainge ba ina valangalanga u.
³³ Gala pata, una valongore iau;
 Una ki mut, ma ina vateten u ta ra kabinana.

34

Eliu i vaarike ba God i takodo

¹ Ma Eliu i ga biti bula:
² Ea, avat a umana tena kabinana. avat a valongore kaugu tinata;
 Ma avat, a minatoto i ki pire vavat, avat a ki na valavalongor.
³ Tago ra talinga i ta tikai i valar kilang ra umana tinata,
 Da ra kameana i dum kilang ra nian.
⁴ Boina ba dat a pipilak upi kadat nina ra magit i takodo;
 Ma dat iat dat a kapa ure ra magit i boina.
⁵ Tago Iob i ga biti: Iau takodo,

Ma God i ga tak vue ra varkurai takodo kan iau;
6 A dovotina iau takodo, ma God i takun iau ba
iau vaongo;
I vakinkin iau ma ina mat tana, ma a dovotina pa
iau rara.

7 To ia bar dir varogop ma Iob,
Nina i mome ra varkulumai da ra tava?
8 Ma dir varagur ma ra umana tena pait ra kaina,
Ma dir talaina ma ra umana bilak na tutana.
9 Tago i ga biti ba Pa i vadongone ta tikai
Ba dir a talaina ma God.
10 Ea, avat a umana tena minatoto, avat a ki na
valavalongor,
Vakir i topa God ba na varpam,
Ba ra Dekdek Muka ba na pait ra nirara.
11 Tago na kure bali ta tutana ure kana lavur
papalum,
Ma na vapuak ia da kana mangamangana.
12 God pa na pait ta magit i kaina, pata tuna,
Ma ra Dekdek Muka pa na pait ta kaina varkurai.
13 To ia laka i ga tibe upi na kure ra rakarakan a
gunagunan,
To ia i ga nur tar ia tana pi na balaure?
14 Gala na kap valilikun ra Tulungeana,
Ma na kap mule kana ubar na nilaun,
15 Gala ra tarai par diat a mat varurung,
Ma ra tutana na lilikun tadav ra tobon.
16 Ona u kabinana, una valongore go;
Una nuk pa kaugu lavur tinata.
17 Dave, na topa tikai nina i milikuane ra takodo
na varkurai ba na ki na varkurai?

Ma dave, una takun laka nina i takodo ma i dekdek?

¹⁸ I topa ia laka ba da bita tai ta king: U a tutana vakuku,

Ba tai ta luluai: U ti kaina muka?

¹⁹ God pa i ru ra umana luluai,

A umana uviana ma ra umana luveana dia varogop pirana,

Tago diat parika a vuai ra papalum na limana.

²⁰ Ta ra kopono pitu mata dia mat, ta ra mutumut;

Di vadadar ra tarai ma di kari vue diat,

Ma ra umana luluai dia papaniai vakaian.

²¹ A mata i God i gire ra tutana,

Ma i kapa ure kana lavur vinavana.

²² Pa ta bingnimuna, ma pa ta malur bula,

Nina ba ra umana tena pait ra kaina diat a parau tana.

²³ God pa i ga tibe ra bung ure ta tikai,

Upi na tur ta ra varkurai ta ra luaina matana.

²⁴ I bubur gigi ra umana ngalangala ba pa i titir ure diat,

Ma i vaki ra umana enana ta kadia umana tiniba.

²⁵ Tago i kapa ure kadia lavur mangamangana papalum,

I vue pukue diat ta ra marum, ma dia kinkin.

²⁶ I ubu diat da di ubu ra umana tena varpam

Ta ra mata i ra tarai,

²⁷ Tago dia ga lingan irai kan ia,

Ma pa dia ga ru kana lavur nga,

²⁸ Ma tago ra kinail kai ra umana luveana i ga arikai tadav ia,

Ma i ga valongore ra tinangi kadiat di vakadik diat.

- 29 Ba i ki vovovon, to ia na vartakun?
Ona i ive ra matana, to ia na gire?
Nam i pait ia ure ra tarai ma ure ra vuna gunan
bula,
- 30 Upi koko nina i piam vue God na ki na varkurai,
Ma upi koko ta tikai na ben varara ra tarai.
- 31 Dave, ta tikai i ga biti tai God:
Iau tar kairane ra kinadik, ma pa ina varpiam
mulai;
- 32 Una tovo iau ta ra magit iau. tuptup tana;
Ma gala iau ga tar pait ta kaina mangamangana,
pa ina pait ia mulai?
- 33 Dave, na bali u da u mainge, tago u ole?
Tago ra varpilak i tur piram, ma vakir piragu;
Damana una vaarike ra magit u nunure.
- 34 A umana tena minatoto diat a biti tagu,
Ma ra tena kabinana nina i valongore kaugu
tinata na biti:
- 35 Iob i tata na tuptup,
Ma pa ta kabinana ta kana lavur tinata.
- 36 Boina ba da valar Iob tuk ta ra mutuaina,
Tago i balbali da ra umana tena varpiam.
- 37 I vaot kana kaina mangamangana ma ra
varpiam,
I pakat ra limana livuan ta dat,
Ma i vapeal kana umana tinata ure God.

35

- 1 Ma Eliu i ga biti bula:
2 Dave, u nuk ia ba go i takodo piram?
Ba u biti: A maukuagu i takodo ta dir ma ra
maukua i God,

³ Ba u biti: Ona pa iau ga varpiam, na ga topa ra
ava nam piam?

Ma: Na ngala laka nam ba ina kale ta ra manga-
mangana takodo ta nam ina ga kale ta ra
varpiam?

⁴ Io, ina bali u,
Ma ra umana talaim bula.

⁵ Una tadarake ra bakut, ma una gire;
Una bobé ra bakut, nina i lia tam.

⁶ Kaum varpiam i dave pire God?
Ma kaum peal kaina mangamangana dia pait ra
ava pirana?

⁷ Kaum takodo na mangamangana i tul tar ra ava
pirana?

Ma ava i kale pa ia ta ra limam?

⁸ Kaum kaina mangamangana i tadav uka ra
tutana da u,

Ma kaum takodo na mangamangana i bili ka ra
tarai.

⁹ Dia tangi ure ra lavur dekdek na varkurai dia ki
taun diat;

Dia tangi upi ra maramaravut tago ra lima i ra
umana luluai i mamat pire diat.

¹⁰ Pa ta tikai i biti: Akave God kaugu Tena Vavaki,
Nina ba i tul tar ra umana kakailai ta ra marum,

¹¹ Ra vartovo i tovo dat me i lia ta ra vartovo i tovo
ra lavur leing me,

I manga vakabinana dat ta diat ra umana beo ta
ra maup?

¹² Dia tangi ka, ma pa ta i bali diat,
Ivuna ka ta ra nuknuk na kolakolo tai ra umana
kaina tutana.

¹³ God pa na valongore ta tinangi vakuku,

Ma ra Dekdek muka pa na nuk vake.

¹⁴ Ma pa na valongore muka u ba u biti ba pa u gire;

Ea, ra magit i ki pirana, una ki vovovon upi ia!

¹⁵ Ma gori, tago pa i ub u ma ra kankan,
U biti ba pa i manga nuk pa ra varpiam.

¹⁶ Damana Iob i papa vakuku ra ngiene,
Ma i vapeal ra umana tuptup na tinata.

36

Eliu i pite pa God tago i lia

¹ Ma Eliu i ga biti bula:

² Una nur vue ke boko iau, ma ina vateten u,
Tago kaugu ta tinata boko ba ina maravut God me.

³ Ina kap pa kaugu kabinana maro vailik,
Ma ina vatang tar ra mangamangana takodo pire kaugu Tena Vavaki.

⁴ A dovotina kaugu lavur tinata dia dovot;
Ma ta tikai nina i ot muka kana minatoto i ki piam.

⁵ Ea, God i dekdek muka, ma pa i nuk vaikilik pa ta tikai;

I lia ta ra dekdek ma ra minatoto.

⁶ Pa i balaure vake ra umana tena varpiam,
Ma i maravut uka diat di vakaina diat.

⁷ I mataure ra umana tena takodo vatikai,
I vangala diat, ma i tul tar diat upi diat a ki varurung ma ra umana king ta ra kiki na king.

⁸ Ba dia ki kaina,
Ma ra kini na malari i vi diat,

⁹ I vaarike kadia papalum pire diat,

Ma kadia lavur varpiam, ba dia pait ia ma ra kolakolo na ninunuk.

¹⁰ I papa ra talinga i diat upi ra vartovo, Ma i kure ba diat a nukpuku vue ra varpiam.

¹¹ Gala dia valongore ma dia torom tana, Diat a ki bulu ta kadia umana bungbung na nilaun,

Ma diat a ga ta kadia umana kilala par.

¹² Gala pata, diat a virua ta ra pakat na vinarubu, Ma diat a mat ba pa i kapa ra nuknuk i diat.

¹³ Diat nina God pa i bang ta ra bala i diat dia kankan vatikai,

Ma pa dia kail upi ra maramaravut ba i vi vake diat.

¹⁴ Dia mat ba dia barmana ka boko, Ma kadia nilaun i panie da ra bilak na tarai.

¹⁵ God i valaun diat dia kankadik ma ra kinadik iat,

Ma i papa ra talinga i diat ma ra kini na malari.

¹⁶ I ga ben vaire u kan ra varmonong

Tadav ra pakana i langalanga;

Ma di ga vung ra bo na nian ta kaum vatar.

¹⁷ Ma u vatur vake muka ra vapuak ure ra tena varpiam;

A balbali ma ra varkurai dir vatur vake u.

¹⁸ Koko una varkulumai tago i pit u;

Ma koko una vana irai tago i mamat kaum varkul.

¹⁹ Dave, kaum tabarikik na valaun u, upi koko una kairane ra varmonong.

Ba ra dekdek i kaum kini na luluai?

²⁰ Koko una anan upi ra marum,

Ba di vamutue ra tarai ta kadia pakana.

²¹ Una balaure, koko una nuknuk ure ra magit i kaina,

Tago u ga pilak pa go ta dir ma ra kinadik.

²² Ea, God i dekdek vurakit;
Akave ta tena vartovo nina dir varogop me?

²³ To ia i kure kana nga?

Ba to ia na biti tana: U ga pait ra nirara?

²⁴ Una nuk vake go, ba una pite pa kana papalum,
Nina ra tarai dia tar kakailai ure.

²⁵ A tarai par dia tar bobee;

Dia gire maro vailik ika.

²⁶ Ea, God i ngala vurakit, ma pa da matoto ure;
I dekdek ba da luk kana umana kilala.

²⁷ I puak vatutua ra polo na ta,

I vaenana pa kana vual upi na tua

²⁸ Ma i lolonge ra bata kan ra bakut,

Upi na burabura taun ra tarai.

²⁹ To ia i nunure ba ra lavur gobol a bakut dia va
vurvurbit dave,

Ma ra lavur pangpagur ai ra kubana dia vana
rikai dave?

³⁰ Ea, i vaki ra kapa kikil ia,

Ma i tuba ra vunapai ra ta.

³¹ I ki na varkurai ure ra tarai tana;

Ma i tabatabar bulu diat ma ra nian.

³² I ive ra meme ta ra limana,

Ma i kure pi na ubu ra magit nina i ga vakilang
ia.

³³ Ra pangpagur i varvai ure,

Nina i karangap kana kankan ure ra varpam.

37

¹ Ta go bula ra balagu i dadadar,

Ma i pipipidil ta kana pakana.

² Avat a valongore ra nilaina, i ti ngala mat,

Ma ra kurkurung i arikai ta ra ngiene.

³ I tulue ra rurungana vurvurbit ta ra vavai na bakut,

Ma kana meme ta ra lavur ngu na rakarakan a gunagunan.

⁴ A rurunga i mur ra meme;

God i tata ma ra ngala na nilai kana minamar,

Ma pa i tur bat ra meme ba di valongore ra nilaina.

⁵ A dekdek na nilai God i vaarike kana lavur enana papalum;

I pait ra umana ngala na magit, nina pa da nuk valar pa diat.

⁶ Tago i biti ta ra madoldol na mavoko: Una bura ta ra gunagunan;

Ma damana ta ra bata ma ta ra dekdek na bata: Una ongor.

⁷ I tur bat ra papalum kai ra tarai,

Upi ra tarai par diat a kapa tana.

⁸ A umana leing dia ruk ta kadia umana bakbakit,

Ma dia kiki ta kadia umana babang.

⁹ A karangap na vuvu i tut rikai maro ra matana taubar,

Ma ra madoldol i vut maro ra matana labur.

¹⁰ A ais i arikai ta ra ubar kai God,

Ma ra umana polakikil dia dekdek ta ra madoldol.

¹¹ A bakut i mamat ma ra bata;

Ma i palapala ia ta ra umana bakut.

¹² Ta kana varkurai i vana vurvurbit,

Upi na pait ot pa kana vartuluai ta ra mata i ra rakarakan a gunagunan.

¹³ Ba ure ra varpit, ba ure kana pia,

Ba ure ra varmari, ia iat i tulue.

¹⁴ Ea, Iob, una ki na valavalongor;

Una tur vovovon, ma una nukure ra lavur enana papalum kai God.

15 Dave, u nunure ba God i kure davatane diat, Ba ra meme i arikai dave kan kana bakut?

16 U nunure laka ba ra lavur gobol a bakut dia tabataba dave,

A papalum kai nina kana minatoto i ko kakit?

17 U nunure ra vuna ba kaum umana mal dia malamalampang,

Ba ra rakarakan a gunagunan i mutmut ure ra taubar?

18 I tale u laka pi una pala are ra pal a bakut, Nina i dekdek da ra tiroa na palariam gobol, Da ia iat i pait ia?

19 Una tovo avet ta ra magit ba avet a tatike pirana;

Ave ma nuknuk upi ta tinata tago pa i kapa.

20 Da ve laka ba amir a tata me?

Gala ta tutana na tata, gala na papaniai.

21 Ma go pa i tale ra tarai ba diat a bobbe ra matana keake,

Nina i rarao mat ta ra bakut,

Ba ra vuvu i tar vut ma i tar kap vue ra umana bakut.

22 Ma ra kapa i rarao mat i arikai maro ta ra matana labur;

God i mong ma kana ngala na minamar.

23 Pa i tale dat pi dat a nunure ot pa ra

Dekdek Muka; a dekdekina i manga lia kakit;

Kana varkurai i takodo vurakit, ma pa na kure varara ta tikai.

24 Damana ra tarai dia ru ia; la iat pa i kap nuk upi diat dia malamala tena kabinana tana.

38

A Luluai i vaarike ba Iob pa i matoto

- ¹ Ma ra Luluai i ga tata bali Iob ta ra bala na kalivuvur, ma i ga biti:
- ² To ia nam i vabobotoi ra kabinana
Ma ra umana tinata na tuptup?
- ³ Una vi pit da ra tutana,
Ina tir u, ma una bali iau ma ra kabinana.
- ⁴ U ga ki ave ba iau ga vung ra vunapai ra rakarakan a gunagunan?
Una bali nam, gala kaum kabinana i topa ia.
- ⁵ To ia i ga valar ot pa ia? U nunure laka?
To ia nam i ga ongo ve ma ra vinau na valavalar?
- ⁶ Di ga vatuke ra ana umana pagapaga ta ra ava?
To ia laka i ga vung ra vat na nguna tana,
- ⁷ Ba ra umana tagul na lar dia ga kakailai varurung,
Ma ra lavur natu i God dia ga kukukula na gugu?
- ⁸ To ia i ga pore bat ra ta ma ra umana banbanu,
Ba i vuvuai rikai,
- ⁹ Ta nam ra e ba iau ga pulu ia ma ra vual,
Ma iau ga tul tar ra dekdek na bobotoi pi na mal me,
- ¹⁰ Ba iau ga tibe kana umana langun,
Ma ba iau ga vartakalat bat ia,
- ¹¹ Ma iau ga biti tana: Una vanavana tuk tar ati,
ma koko una bolo lake,
Ma ta go ra langun kaum lavur bobol ta diat a tur pit tana?
- ¹² Dave, u tar kure ra malana ta kaum bungbung na nilaun,

Ba u tar ve ra buabuarana ure kana pakana,
13 Upi na vatur vake ra ivat na ngu na rakarakan
a gunagunan,

Ma na timar vue ra umana tena varpiam tana?

14 I enana ra ginigira tana da ra vakilang di taun
tar ia ta ra pia petpetep,

Ma i matatar da ra mal.

15 Ma di tak vue ra kapa kan ra umana tena
varpiam,

Ma di bubur vue ra lima i diat nina dia tulue
urama.

16 Dave, u tar tadav ra umana pakana ra ta i ninim
rikai tana,

Ba u tar rua ra pipia arika ra bala na ta?

17 Dave, di tar ve tar ra mataniolo ai ra minat tam,
Ba u tar gire ra mataniolo ai ra bobotoi?

18 U tar vakilang vake laka ra tababa i ra
rakarakan a gunagunan?

Gala u vinar tana, una varvai ure.

19 Akave ra nga tadav ra kuba i ra kapa,

Ma ra bobotoi i bang ave?

20 Dave i tale u pi una ben ia ta kana langun,

Ma upi una nunure ra nga tadav ra kubana?

21 U nunure, tago di ga kava u ta nam ra e,

Ma u ga laun vue mangoro na kilala!

22 Dave, u tar ruk ta ra pal na vuvuvung ure ra
madoldol na mavoko,

Ba u tar gire ra pal na vuvuvung ure ra bata na
vatvat,

23 Nina iau ga balaure vake ure ta kaina bung,

Ure ra bung na vinarubu ma ra bung na kamara?

24 Akave ra nga tadav ra pakana ba ra kapa i arikai tana,
Ba ra pakana ba ra taur i arikai tana tadav ra rakarakan a gunagunan?

25 To ia i ga mal ra nga nina ra bata i murmur ia,
Ba ra nga i ra meme ma ra pangpagur.

26 Upi ra bata na bura ta ra pakana ba pa ta tarai tana,

Ta ra bil ba pa ta tarai tana,

27 Upi na vamomo ra bil,

Ma na vagol ra vura abara?

28 Dave, tika na tutana i ga tar vangala ra bata?

Ma to ia a tama i ra mavoko?

29 A ais i ga irop kan ra bala i ia?

Ma ia i ga kava ra pua na mavoko marama ra bakut?

30 A tava i dekdek da ra vat,

Ma ra ais i kuvang ra ul a tava.

31 I tale u vang pi una vi ra

Kabatingtigur (Tabiara) ma ra vinau na palariam,

Ba una pala ra vivi ai ra Tagul na

Ubene?

32 Dave una pait valar pa ia pi una kure ra nga i ra umana buta nai tagul,

Ba una lue rap ra Ngala na Tagul ma ra umana natuna?

33 Dave, u nunure ra lavur togotogo ure ra ul a bakut?

I tale u vang pi una vatur kadia varkurai ta ra rakarakan a gunagunan?

34 Dave, i tale u pi una vartuluai tadav ra umana gobol a bakut,

Upi ta ngala na bata na bura taun u?

³⁵ Dave, u pait valar pa ia upi una tulue ra meme,
upi na vana,

Ma na biti tam: Iau go kari?

³⁶ To ia i ga tovo ra lavur bakut na bata,

Ma to ia i ga vateten ra umana gaugau na tup?

³⁷ To ia i kabinana upi na luk puput pa ra lavur
gobol a bakut?

Ba to ia na lolonge ra umana pal a tava marama
ra ul a bakut,

³⁸ Ba ra tobon na pia i buibui,

Ba ra umana kut na pia dia ki varpetep?

³⁹ Dave, una rove upi ra kirip ure ra leon, a tana,

Ma una tabar vamaur bula ra umana nat na leon,

⁴⁰ Ba dia ki ta kadia umana babang,

Ba dia parau ta ra pui?

⁴¹ To ia i tabar ra kotkot ma ra ana nian

Ba ra umana natina dia tangi tadav God,

Ba dia vana vurvurbit ma ra mulmulum?

39

¹ U nunure laka ra e na kinakava kai ra umana
kuabar na me ta ra lualuana,

Ba u gire ra kinakava kai ra umana tana na are?

² I tale u laka pi una luk ra umana gai dia kap bala
tana,

Ma u nunure ba vingai diat a kakava?

³ Dia va timtimum, dia kava vue ra umana natu i
diat,

Ma dia gugu tana.

⁴ A umana natu i diat dia potar, dia tavua vana-
vana ta ra bala na vura;

Dia vana irai, ma pa dia talil tadav ra umana tavu
i diat.

⁵ To ia i ga vaki ra kuabar na as upi a leing?

To ia i ga pala ra umana vivi ai ra as,

⁶ Nina iau ga tabar ia ma ra bala na kunai upi a
kubana,

Ma ra pia na solt upi kana gunan?

⁷ Pa i mainge ra varvareo ai ra pia na pal,

Ma pa i valongore ra nilai nina i kure ra vinavana
kai ra umana as.

⁸ I vana vurvurbit ta ra lualuana,

Upi na tikan upi ra umana mapmapina dia kal-
abar.

⁹ Dave, a kuabar na bulumakau na gugu pi na
toratorom piram?

Dave, na ki bulu ta kaum pal na vavaguai?

¹⁰ I tale u laka pi una kun tar ia ta kaum ipipuk?

Dave, na mur u ma na ragu ta ra umana odo?

¹¹ Dave, una nurnur tana tago i dekdek,

Ma una nur tar ra papalum ta kaum uma pirana?

¹² Dave, una nurnur tana ba na kap pa kaum kon,

Ma na varurue ta kaum tavul a rararama vuai?

¹³ Ra murup i kopkop ma ra nilagar;

Ma dave, a bebeana i nunure ra varmari?

¹⁴ I nur vue ra umana kiauna ara ra pia,

Upi diat a malamalapang ta ra tobon;

¹⁵ Pa i vinar ba ta pal a kau tana na rua pamar
diat,

Ba ta leing na rigi diat.

¹⁶ A balana i leo ure ra umana natuna, dari bea
diat vakir kana;

Ma pa i nuk pa ia, ba i papalum vakuku;

¹⁷ I vuna tago God i ga tak vue ra kabinana kan ia,
Ma pa i ga tul tar ra minatoto pirana.

¹⁸ Ba i tut upi na vilau,

I nongone ra os ma nina i ki tana.

¹⁹ Dave, u ga tul tar ra dekdek ta ra os?

U ga vung bula laka ra ivuna nina i varvarongo
ta ra inoana?

²⁰ Dave, u ga kure ba na pil da ra kubau?

A dekdek na nilaina ia ra magit na bunurut.

²¹ I ruarua ra male, ma i gugu ta ra dekdekina;

I vana upi ra vinarubu.

²² I kulume ra bunurut, ma pa i bilua ra nuknuk-
ina,

Ma pa i vilau kan ra pakat na vinarubu.

²³ Ra popopoi na pu i talatalenge,

Damana bula ra rumu i bagabagele ma ra rumu i
mangi.

²⁴ I konome ra pia ta kana karangap na kankan,

Ma ba di pupunge, i mama tur vovovon.

²⁵ Ba ra tavor i tangi, i biti: Ioi!

Tago i lung ra vinarubu maro vailik,

A varvareo kai ra umana luluai na vinarubu, ma
ra kunukula.

²⁶ Dave, ra taragau i bebe alalir ta ra maup ta
kaum kabinana,

Ba i pururung uro ra matana taubar?

²⁷ Ba ra minigulai i pururung tutua,

Upi na pait kana po arama liu iat,

Ivuna laka ta kaum varkurai?

²⁸ I rakan arama iat ta ra papar a vat, ma i ki ka

Ta ra ngu na vat ma ta ra pakana i bakit.

29 I gire ra ana kirip marama liu iat;
 Ma i bobē ma ra kiau na matana maro vailik.
 30 A umana natuna dia rum ra gap;
 Ma i ki ta ra pakana a umana virua dia va tana.

40

1 Ma ra Luluai i ga tata pire Iob, ma i ga biti:
 2 Dave, nina i varngangar na tadav ra
 Dekdek Muka?
 Nina i vartoto ma God, na bali ia.
 3 Ma Iob i ga tata bali ra Luluai, ma i ga biti:
 4 Ea, iau da ra magit vakuku; ava ina tatike piram?
 Ina ki mut uka.
 5 Tika na pakana iau ga tata, ma pa ina tata mulai;
 Maia, a ura pakana, ma pa ina vatang mule ta
 tinata.

*Ta umana magit nina dia vaarike ra dekdek i
 God*

6 Ma ra Luluai i ga tata pire Iob ta ra bala na
 kalivuvur, ma i ga biti:
 7 Una vi pit da ra tutana;
 Ina tir u, ma una bali iau ma ra kabinana.
 8 Dave, una vakaina vue kaugu takodo na varku-
 rai?
 Dave, una takun iau, upi u iat una tur langalanga?
 9 Dave, ra limam i da ra lima i God,
 Ma i tale u pi ra nilaim na oraoro da kana
 pangpagur?
 10 Una mong ma ra minamar ma ra kini na ngala;
 Ma una vung bula ra variru ma ra kini na luluai.
 11 Una lolonge ra karangap i kaum kankan,
 Ma una vaikilik diat par dia kolakolo.
 12 Una bobē diat ma una varuva diat;

Ma una rua bereng ra umana tena varpian ta ra pakana dia ki tana.

¹³ Una punang guve diat ta ra tobon;

Ma una tuba ra pal a mata i diat ta ra pakana i ki ivai.

¹⁴ Ma damana ina pite pa u,

Tago ra limam tuna iat i valaun u.

¹⁵ Ea, una gire ra os na tava,

Nina iau ga vaki ia da iau ga vaki u;

I en ra vura da ra bulumakau.

¹⁶ Una gire, i dekdek ra pagupagu na kakene,

Ma ra dekdekina i ki ta ra lolo na balana.

¹⁷ A taukuna i dekdek da ra tagatagal;

Ma ra umana al vakai ta ra pagupagu na kakene dia ki varpetep.

¹⁸ A umana uruna dia da ra lolo na palariam gobol,

Ma ra umana rakana dia da ra palariam.

¹⁹ I lia ta ra lavur magit na vavaki kai God;

I tale ke nina i ga vaki ia pi na tadav ia ma ra pakat na vinarubu.

²⁰ Tago ra umana luana dia vatavua ra ana nian

Ta ra pakana ba ra umana leing ra pupui dia libur tana.

²¹ I va ta ra malur i ra umana davai,

Ba i parau ta ra titiparar ta ra lum.

²² A umana davai dia malmalur dia tuba bat ia;

Ma ra umana iara ta ra papar a tava dia tur kikil ia.

²³ Ea, pa i burut ba ra tava i lovon;

Ma ba ra Iordan i noro ta ra ngiene i tur patuan ika.

24 Dave, i tale ta tikai ba na kinim ia ba i bobo bat
ia,
Ma na al pa ia ma ra vinau ta ra bilauna?

41

1 Dave, una il ra pukpuk ma ra ngie na il,
Ba una vi ra karamena ma ra kuara?

2 Dave, una vung ra vinau ta ra bilauna,
Ba una go laka ra pagupagu na ngiene ma ra
rumu?

3 Dave, na lul vovo pa u,
Ba na tata vovovon piram?

4 Dave, na pait ra kunubu piram,
Ba na toratorom vatikai tam?

5 Dave, amur a limlibur me da u limlibur ma ra
beo,
Ba una vi ia upi kaum umana inip na vavina diat
a ga tana?

6 Dave, a umana talaim diat a balaguan tana,
Ba diat a ivure ra umana pakapakana pire ra
umana tena kunukul?

7 Dave, una go ra palina ma ra umana rumu na
palariam,

Ba ra uluna ma ra umana rumu ai ra en?

8 Una vung uka ra limam tana;
Una nuk pa ra vinarubu, ma pa una pait mule!

9 Ea, a ninunuk ung upi da kinim vake, a ninunuk
vakuku ka;

Ona ta tikai i gire ke, i dadadar ika tana.

10 Pa ta tikai i rurung upi na vakurat ia.
Ma akave ra tutana nina ba na tur pa ia?

11 To ia na ub ia, ma pa na balbali?

Pa ta tikai ta ra vava'i na bakut.
Kaugu iat.

- 12 Pa ina ki mut ure ra umana ingarina,
Ba ra ngala na dekdekina, ba ra minamarina.
- 13 To ia na kulit vue ra palina?
To ia na go kana dekdek na vargal?
- 14 To ia na papa ra ngiene?
Di tingtingiran ta ra umana pal a ngiene.
- 15 A umana vulegina dia ki ngaina ta ra tamu-
runa,
Ma dia ki varpetep.
- 16 Dia ki vartamtabirit,
Kari pa ta vuvu i ruk tana.
- 17 Dia ki varpakan vanavana;
Ma tago dia ki rokot, i dekdek ba da al kaba pa
diat.
- 18 A kapa i pupua rikai. ba i mapiuak,
Ma ra ura kiau na matana dir da ra malana ba i
lar.
- 19 A birao i irop kan ra ngiene,
Ma ra umana pitil na iap dia pitil rikai.
- 20 A mi i irop kan ra bilauna,
Da kan ra kabala i buabuai ma Ta ul i io.
- 21 Kana ubar i topa ia ba da vabirao ra umana
lakit na iap me,
Ma ra birao i arikai ta ra ngiene.
- 22 A dekdek i bang ta ra inoana,
Ma ra lavur magit par dia burut ure.
- 23 Di varpakane ra pal i ra pakana,
I ki bulu tana, ma i dekdek upi da tak vue.
- 24 A balana i leo da ra vat,
I leo da ra vat na uduudu.
- 25 Ba i tut, a umana rangrang na tutana dia burut,
Dia dadadar ari i ubuubu lup ta ra ta.

26 A pakat na vinarubu pa i topa ta magit,
Damana bula ra rumu ma ra pu ma ra magit i
mangi tuna.

27 A palariam i da ra kubul pirana,
Ma ra palariam gobol i da ra davai i maroto.

28 Pa na lop kan ra pu;
Ma ra umana lika dia da ka ra timul a kunai
pirana.

29 A umana ram dia da ra vuvur;
Ma i nongone ke ra umana rumu dia bebe.

30 A balana i da ra umana epene vat dia mangi;
I va da ra gegege tapiok ta ra pikai.

31 I vakakapal ra ta da ra kabala;
I vurue ra lamanana da di vurue ra vamong ta ra
kaka.

32 A taina i pua murmur tana,
Ma ta tikai na nuk ia ba ra ta iat i pua.

33 Pa ta magit i varogop me ta ra rakarakan a
gunagunan,

Tago pa i nunure ra bunurut.

34 I gire ra lavur ngala na magit;
I king ure ra lavur magit i kolakolo.

42

Job i tata kapa ma i mulaot ba God i takodo

1 Ma Iob i ga tata bali ra Luluai, ma i ga biti:

2 Iau nunure ba u pait valar pa ra lavur magit
parika,

Ma i dekdek ba da tur bat ra nuknukim.

3 To ia i ive ra kabinana ma ra tuptup?

Iau ga tata ma ra tuptup

Ure ra umana magit nina ba kaugu kabinana pa
i ga tale ba na kodop vake.

⁴ Una valongore iau, iau lul u, ma ina tata;
Ina tir u, ma una bali iau ma ra kabinana.

⁵ Iau ga valongore ra varvai nina di kapkap
vanavana ure u,

Ma go iau gire u ma ra kiau na matagu;

⁶ Damana iau milikuane mule iau, ma iau
nukpuku

Ta ra tobon ma ra kabu na iap.

⁷ Ma ba ra Luluai i ga tar tata par pire Iob, a
Luluai i ga kabila biti tai Elipas ra te Teman dari:
Kaugu kankan i karangap ure u, ma pire ra ura
tala'im; tago pa amutal ga varvai dovot ure iau,
da kaugu tultul Iob i ga pait ia.

⁸ Damana amutal a kap lavurua na bulumakau
ma lavurua na sip, a umana tomotoina, ma
amutal a vana tadav kaugu tultul Iob, ma amutal
a vartabar ma diat ure amutal; ma kaugu tultul
Iob na araring ure amutal, ma ina torom ta kana
niaring, ma pa ina bali amutal tago amutal ga
papaua; tago pa amutal ga varvai dovot ure iau,
da kaugu tultul Iob i ga pait ia.

⁹ Damana Elipas ra te Teman, Bildad ra te Sua,
ma Sopar ra te Nama dital ga vana, ma dital ga
pait nam ba ra Luluai i ga ve dital tana; ma ra
Luluai i ga valongore bula ra niaring kai Iob.

Di vaboina mule ra kini kal Iob

¹⁰ Ma ba Iob i ga araring ure ra utul a talaina,
ra Luluai i ga vaenana pa kana kini; ma Iob i ga
vatur vake mule tai ra Luluai a uraura pakana ta
nina i ga vatur value vake.

¹¹ Ma ra umana turana, ma ra umana taina, ma
diat dia ga talaina lua me, dia ga pot tadav ia, ma

dia ga ian varurung me ta ra kubana; ma dia ga ligur maravut ia, ma dia ga vamaram ia ure ra kini na malari i ga vatur vake tai ra Luluai; ma tikitikai i ga tabar ia ma ta pakana mani ma ra domol i goled.

¹² Ma ra Luluai i ga manga vadoane ra ibaiba na nilaun kai Iob ta dir ma ra turpaina; ma i ga vatur vake a vinun ma a ivat na arip na marmar na sip, ma laptikai na arip na marmar na kamel, ma a ura arip na marmar na bulumakau, ma tika na arip na marmar na as, a umana tana.

¹³⁻¹⁴ I ga vatur vake bula lavurua na bul tutana ma a utul a bul vavina. A luaina i ga vaiang ia ba Iemima, a vauruana ba Kesia, ma ra vautuluna ba Keren-Apuk.

¹⁵ Ma ta ra gunagunan pa di ga na tadav ta metek na vavina da ra utul a natu i Iob; ma tama i dital i ga tul tar dital ba dital a kakalai varurung ma ra umana tai dital.

¹⁶ Ma namur ta go Iob i ga laun Vue tika na mar ma a ivat na vinun na kilakilala, ma i laun pi na gire ra umana natuna, ma ra umana natu i diat bula, tuk tar i ga ivat na taun tarai.

¹⁷ Ma Iob i ga mat; i ga ngeo ma i ga laun vao.

**A BUK TABU A MAULANA KUNUBU ma A
KALAMANA KUNUBU**
**The Holy Bible in the Kuanua language of Papua New
Guinea**
Buk Baibel long tokples Kuanua long Niugini

Copyright © 1882-1983 Bible Society of Papua New Guinea

Language: Kuanua or Tinata Tuna or Tolai (Kauana)

Translation by: Bible Society of Papua New Guinea

1882 Mark 1883 +Matthew 1885 +Gospels (with revised Mt. Mk) BFBS NSW
Aux, Sydney 1891 +New Testament 1901 +New Testament (revised) BFBS,
London Translated by James Chalmers and W.G. Lawes (LMS)
1935 +New Testament [Repr +1942-1951] BFBS, London Translated by R.
Lister Turner and J.B. Clark (LMS)

1959 +New Testament 1962 +Genesis 1964 +Psalms BFBS, London and
Sydney 1971 1 Peter J. Palmer, Auckland 1973 +Bible (Repr 1974-+1991 BS
in Papua New Guinea, [Port Moresby-Lae] Revised and translated by Percy
Chatterton (LMS), assisted by Taunao Agaru, Reatau Mea, Morea Igo, Egi
Raka, Puka Oala, Mavara Hekure, and Dago Morea

This translation is made available to you under the terms of the Creative
Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it
in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are
licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses,
please contact the respective copyright owners.

2015-01-26

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 31 Aug 2023

bbc5a26d-4db3-53f1-9593-2319b90317db